

ABONAMENTUL
 Pe un an 24 Cor.
 Pe jumătate an 12 "
 Pe 1 lună 2 "
 Nrul de Duminecă pe un an 4 Cor.
 Pentru România și America 10 Cor.
 Pentru România și străinătate nrul de
 zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
 Deák Ferenc-utca nr. 20.

INSERȚIUNILE se primesc la admi-
 nistrație.

Manuscripte nu se înapoiază.

—
 Telefon pentru oraș și comitat 502.

La Lugoj!

Cea ce era de prevăzut a urmat: încurajări de dezastrul nostru din Bocșa comisiunea Dietei a invalidat mandatul deputatului național Dr. George Popovici.

Ar fi de prisos să ne mai ocupăm în merit cu deciziunea Comisiunii: ea nu numai nu rezistă nici celei mai elementare critice, dar e de o nedreptate ce provoacă orice simț omenesc. Domnii din Budapesta nu mai au nici o jenă, ei nici nu mai caută să-și justifice măcar procedurile față de noi, ci sumar de tot: ne tratează în virtutea atotputerniceii lor. Citiți numai motivele absurde pe cari se sprijinește invalidarea mandatului din Lugoj.

Intre aceste motive principalul sună așa: Foaia »Poporul român« a amenințat că va face de batjocură pe cei-ce nu vor ținea cu naționaliștii. Este acesta un motiv spus măcar cu seriozitate? Te-ai espune pe tine ridicolului, când ai voi să discuți cu astfel de argumentari.

Nu, nu discutăm. Când stai în față cu astfel de infamii, care în definitiv mai au și caracterul unui fapt împlinit, vorbele nu plătesc mult — fapte trebuiesc!

Lugojul are cuvântul. Palma este și de altfel dată în primul rând alegătorilor din Lugoj, cărora comisiunea le-a adus cea mai grozavă insultă: că ei n'ar fi români prin sânge, prin simțire și prin convingere ci numai terorizați, siluiți mărturisesc credința neamului lor. Că ei nu și-ar fi dat votul pe vrednicul lor candidat: dr. George Popovici, ci pe d'alde kossuthist, oameni de pânura acelor, cari vor să înființeze »fabrică

de ștreanguri« pe seama fiilor neamului românesc. Că ei ar fi votat pe oameni, cari vor — cum o fac tocmai în vremea de față — să dea o spărtură autonomiei bisericii noastre câștigate prin sânge de strămoșii nostri și să nimicească școala română. Că ei nu sunt mândri și fericiți de lupta mare și bărbătească, ce deputatul lor împreună cu colegii săi, duc în Casa țării pentru drepturile și onoarea poporului român, ci din contră, ei stau pe partea huliților numelui de român. Și că în fine, ei nu mai țin la reverenda pe care n'a purtat-o un om mai cinstit ca și candidatul lor, ci la cei-ce o scuipe și o necinstesc.

Dacă trăiesc în cercul Lugojului români, dacă n'a perit dintrânșii ori-ce schinteie de mândrie nu românească dar omenească, ei vor ști să dea răspunsul cuvenit.

Vine tocmai bine alegerea aceasta acum după pățania din Bocșa. Răvni-vor lugojenii la gloria din Bocșa? Face-vor ei să mai roșească odată întreg neamul românesc? Ori vor repara și rușinea ce-am pățit-o în Bocșa.

Intrebările acestea și le pune acum toată suflarea românească. Și cu inima tremuândă privim spre Lugoj, în urma celor întâmplate în Bocșa. Nu pentru-că am crede un moment că s'ar mai putea repeta rușinea de acolo, unde — susținem și acuma: nu ne-am făcut pe deplin datoria — ci pentru-că ș'aici ca și acolo, ba poate în măsură mai mare se vor deslănțui toate infamiile electorale — dec ari ni-a dat dovadă dl Andrassy că nu se sperie — asupra alegătorilor, cari vor necesita ca într'adevăr fiecare alegător să fie un erou, pentru a putea învinge.

Ridica-se-vor alegătorii din Lugoj la aceasta înălțime? Aspira-vor ei la gloria de eroi? Acestea sunt îngrijorările noastre.

Al doilea cuvânt îl avem către fruntașii locului și către deputații naționali. Să nu se mai întâmple ce s'a întâmplat în Bocșa. Auzim acum în urmă că nici măcar liste electorale nu aveau. Veneau comunele cum da Dumnezeu, fără conducere, fără fruntași. Agenții stăpânirii au terorizat și alegătorii s'au lăsat terorizați. Au fost destul să s'aducă câteva sute de jandarmi pentru a băga frică în oameni. Dar ce, între sulii de jandarmi românul nu-și știe spune votul? Noi nu putem recunoaște pe români în firea aceasta de timizi. Și nici n'o putem crede, d'aceea am spus-o și cu cazul din Bocșa, că ticăloșia unor conducători d'acolo a fost vina și nu sulilele jandarmilor.

Correspondențele ce primim dela țărani toate dovedesc aceasta, ceea ce de altfel o și știu toți cei ce cunosc firea poporului nostru.

Știm apoi că deputații naționali sunt angajați tocmai acum la o grea luptă, care-i ține în Budapesta. Cu toate acestea vor trebui să aștepte vreme pentru a merge și la Lugoj, unde este acum nevoie de dânșii. Suntem informați, că așa se va și face. Deputații naționali vor merge toți la Lugoj să ducă duh între alegători și să-i îmbărbăteze. În chipul acesta nădăjduim că alegerea din Lugoj va fi un prilej, nu numai să reparăm dezastrul din Bocșa, ci să le dăm odată pentru totdeauna o dovadă, că toate uneltirile lor sunt zădarnice și se înfrâng de voința de a trăi a poporului român.

FOIȚĂ ORIGINALĂ A TRIBUNEI.

Cronici artistice.

De Horia Petra-Petrescu.

Prind ocazia și traduc din marele dicționar biografic al teatrului german din secolul al XIX-lea (*Eisenberg Ludwig, Grosses Biographisches Lexikon der Deutschen Bühne in XIX S.*) biografia artistei noastre, Agata Bârsescu care întreprinde tocmai turneul în Germania și America — după cum scriu zările noastre. Veți găsi o apreciere cât se poate de măgulitoare pentru marea artistă, care prin perseveranța și talentul ei, au știut să captiveze publicul german.

Agatha Bârsescu s'a născut în București, în ziua de 9 Sept. 1861. Creșterea a primit-o într'un palat al capitalei române, în casa unui dignitar militar, care se afla în legături intime cu curtea. După ce s'a făcut mai mare, a fost internată într'o mănăstire, cu scopul ca să se pregătească pentru viața de călugăriță. Un impresario italian o auzi odată cântând un cântec bisericesc, când se credea neobservată. Impresariul se afla cu o trupă de operă în București și dădea tocmai reprezentații, îi plăcu atât de mult de vocea tinerei novice încât o hotărî pe aceasta să-și dea concursul într'un concert public cu scop de binefacere, câștigându-i totodată învoirea părinților și a superiorilor.

Regina, care a fost de față la reprezentație, se

interesa din momentul acela de dșoara B., se hotărî să poarte grije de dezvoltarea ei artistică și urmări de aici înainte cu cea mai mare simpatie dezvoltarea protejatei sale. După ce apăruse tinera cântăreață deja de mai multe ori în operă, pe scena teatrului regal aflând totdeauna succese, se întrepuse pe lângă părinții săi, ca să aibă permisiunea să se dedice operei cu totul. Pentru studii mai superioare au hotărît să se ducă la Paris, pe drum însă se opri în Viena și intră ca elevă de cant în conservatorul de acolo. Inclinațiile ei teatrale-scenice însă se manifestară atât de eclatant și dragostea ei pentru tragedie izbucni cu atâta tărie, încât trecu în școala de declamație, chiar înainte de a fi învățat cu desăvârșire limba germană. Aici s'a devotat studiului dramatic cu o energie nemai pomenită, (unerhört) care a pus pe profesorii ei în uimire. Imdată ce a terminat cursul — după ce a apărut o singură dată în Deutsches Theater din Berlin (ca »Dama în doliu« în »Minna von Barhelm«) — a fost angajată de Burgtheaterul din Viena, unde a debutat în 22 Novembre 1883 în rolul »Hero« din »Des Meeres und der Liebe Wellen« (cunoscut la noi sub titlul: »Hero și Leandro«). Trad.) și în 29 N. ca »Deborah«. Imdată, după primele ei roluri, erau toți de părere, că au găsit un talent de prima ordine (allerersten Ranges), ba recenzentul Ludwig Speidel scria, că Burgtheater-ul și-a găsit »norocul«.

Tinera artistă, care era numai o începătoare la adevărat, se dedică cu o abnegație juvenilă și cu un entuziasm cald pentru cariera apucată, lucră mai departe la câștigarea cât mai perfectă a limbei germane, se feri de orice joc șablonatic, aveă totdeauna tendința, să prelucre ceea-ce

zăcea întrînsa și astfel îi succese ei, româncei, în urma mișcărilor ei plastice înăscute, în urma sânguinței și a talentului ei mare să întrupeze de fapt — în scurt timp — figurile cele mai deosebite ale classicilor germani, în modul cel mai mulțămitor și și-a câștigat astfel recunoașterea talentului ei prin personalitatea plină de temperament și prin adevăratele sale prestațiuni, chiar și din partea cercurilor acelora, cari au stat la începutul carierei sale ceva mai străine la o parte. Astfel seceră succesele cele mai mari la »Bhertha« în »Sträubuna« (trad. de L. Dauș ca noi?), ca »Esthera« ca »Eboli« în »Don Carlos«, ca »Fecioara dela Orleans«, ca »Gretchen« (Fausf) »Julia«, »Partenia« în »Fiul pădurii«, ca »Rhodope« în Inelul lui Gyges, etc. și deja după o activitate de șase ani i-s'a dat decretul de »actriță de curte«. Și totuși s'au dezvoltat relațiile artistice pentru dș. B. atât de nefavorabil în Hofburgtheater, încât nu s'a putut hotărî să rămână și mai departe acolo.

În seara de 30 Noemvrie 1890 și-a luat rămas bun dela scena imperială și anume în același rol, în care pășise cu 7 ani mai înainte înaintea publicului vienez, dela a cărui ținută în seara aceea se vedea lămurit cu câtă durere o lasă să părăsească scena. Artistă se angajă la teatrul orașenesc din Hamburg, unde găsi ca teren de activitate întreagă gama eroinelor. Deja în 1892 avu ocazie să joace din nou înaintea vienezilor, ca »Eva« în »Tragedia omului«, fiind în anzahlul din Hamburg, care dădea reprezentații cu prilejul expoziției internaționale de teatru și muzică. Nu mai târziu își luă rămas bun dela scena din Hamburg și se făcu membră a teatrului nou — înființat »Raimund-

Alegerea din Lugoj. În conferința de Vineri, clubul parlamentar român a discutat amănunțit asupra alegerii din Lugoj. S'a hotărât ca să se desvolte cea mai întinsă activitate, pentru a duce la isbândă candidatura fostului deputat dr. G. Popovici, protopop în Lugoj. La adunarea de candidare se vor duce toți deputații, iar pentru imediata organizare în cerc, clubul a delegat pe dr. I. Suciș să se pună în legătură cu fruntașii din Lugoj. Dr. Suciș a și plecat ieri la Lugoj.

Bucuria patrioților. Ca să-și facă bucurie, presa maghiară a născocit pe ziua de azi o neînțelegere între deputații și prelații români și altă neînțelegere între deputații români și cei sârbi.

Din cea mai autorizată sorgintă ni-se asigură că aceste afirmări sunt lipsite de ori-ce temei. Nu e nici o neînțelegere între deputații și prelații români, ci față de proiectul de lege al lui Apponyi au aceleași sentimente și aceeași țință în lupta pornită. Prin situația lor însă, unii combat proiectul într'un fel, alții altminteri. În vremuri, cum sunt zilele ce străbatem, nu poate fi vorba de nici o neînțelegere între factorii mențiți să lupte în contra primejdiilor ce ne amenință.

Tot așa de neadevărată este a doua afirmare, privitoare la neînțelegerile dintre deputații români și cei sârbi. Cea mai desăvârșită înțelegere există între membrii clubului celor trei naționalități, ei toți vor lupta unitar împotriva proiectului de lege al contelui Apponyi.

Este adevărat: »Zastava«, organul radicalo-kossuthist din Neoplanta, și-a permis, într'un număr recent, să facă observațiuni și să desaprobe planul prelaților noștri de a merge la Coroană.

Părerea asta este însă nu a vre-unui membru din clubul parlamentar, pentru că nici nu cade în competența acestui club, ca el să determine ce să facă prelații noștri, cu atât mai puțin au drept de amestec sârbi în afacerile bisericești române, ci articolul ziarului »Zastava« exprimă părerea izolată a dlui Iasa Tomici, care, așa se vede, trebuie să mai pășască încă multe, până să se convingă că aversiunea lui pentru Viena mână apa pe moara kossuthistă.

In oara supremă.

Pretutindenea în țările culte învățământul formează obiectul preocupărilor de predicție al tuturor organelor chemate a îngriji de conducerea intereselor publice ale societății.

Învățământul, ca și celelalte ramuri ale activității sociale, stă în strânsă legătură și în foarte intime raporturi cu statul și cu biserica.

În virtutea originii și a principiului său esențial de constituire și de existență, statul are suprema misiune de a favoriza *liberul exercițiu* al tuturor forțelor poporului și a le procura un mijloc moral de pacinică dezvoltare. De aceea, în statele civilizate unul din principiile fundamentale ale legilor în materie de organizațiune școlară este *libertatea învățământului*. Cine zice învățământul liber, zice creșterea *morală, fizică și intelectuală* a tinerimei, zice pregătirea cetățeanului pentru a putea lucra la prosperitatea sa și a patriei; zice, în fine, formarea omului onest, activ și capabil prin munca proprie a se apropia de idealul perfect al destinațiunii sale. Ca inițiativă și ca metodă și chiar ca doctrină libertatea învățământului este o condițiune esențială, *sine qua non*, pentru propășirea ori-cărei societăți, fără dânsa nu există, nu poate să existe progres intelectual și dezvoltare culturală pe calea civilizațiunii.

Învățământul, pentru a da roadele sale binefăcătoare, are nevoie deopotrivă și de autoritatea statului și de influința libertății. El progresează mai ales la umbră și cu concursul emulațiunii amânduror forțelor. Ambele rivalizează în bine, și amândouă, fără a se confundă, se asociază într'un scop armonios, către o țintă comună. Ceeace vatămă și strică învățământului nu e aceasta nobilă rivalitate, ci antagonismul dintre dânsese. Libertatea exagerată, cu excluderea intervențiunii statului, conduce la *anarhie*; pe când *ideia* de Stat, dusă la extrem, cu excludere-

rea drepturilor libertății, duce drept la *despotism*. (Andrei Vizanti).

Iules Simon, fost ministru al instrucțiunii publice din Franța, zice:

»Atribuțiunile generale ale statului sunt de două feluri: el priveghiază libertatea și face ceea-ce dânsa nu poate face« (»L'enseignement libre«, pag. 342. Paris. 1874).

»Statul, zice Cournot, nu trebuie să exagereze natura atribuțiunilor sale, nici măsura influenței sale. În instrucțiune mai ales, el trebuie să se considere mai mult, ca un fidel servitor, decât un tutor al societății pe care ar voi să o modeleze după bunul său plac. În exercițiul acestor atribuțiuni curate sociale, în loc de a căuta să-și mărească peste fire atotputernicia sa politică, din contră, ar face mai bine și e chiar de datorința lui să renunțe la o mică parte dintr'însa, ca nu cumva încordarea peste măsură a atâtor forțe să producă mari perturbațiuni și rătăcirii în dezvoltarea progresivă a școalelor«. (M. Cournot de Institutions d' Instruction Publique, pag. 228. Paris 1864).

»Dezvoltarea tinerimei și direcțiunea educațiunii nu se administrează din departare, nici din sinul unui cabinet central, zice Diesterweg în tractatul său despre educațiune. Vai de școala, care fiind încleștată de ordinele superioare, nu ține seamă de necesitățile și de individualitatea elevilor și a profesorilor!

Art. de lege 44 din 1868 în §. 17 zice:

Din punctul de vedere al succesului instrucțiunii publice, al cultivării comune și al bunei stări comune, statul e obligat a purta grije ca la *institutele de învățământ ale statului* cât nu mai se poate, ca *cetățenii ori-cărei naționalități, ce trăiesc în măsură mai mare la o altă, să se poată perfecționa în limba lor maternă în apropierea ținutului locuit de ei, până acolo, de unde*

theater«, (din Viena) unde a recitat în persoana »Repertoriului dramatic«, prologul — în felul ei caracteristic de a recita — la reprezentația de inaugurare. Dar repertoriul teatrului acestuia, care cultiva prea mult genul popular și dădea decât numai puțină ocazie dș. B. să se manifeste, a silit-o din nou să ia toiașul pribegiei în mână și de data asta dș. B. părăsi din nou Viena, pentru ca să gasteze pe cele mai mari de seamă scene ale Europei. Pentru a treia oară se întoarse în anul 1898 în orașul de pe malurile Dunării, ca să-și înceapă angajamentul cu »*Thurnhelda*« în »*Hermannschlacht*« și ca »*Turandot*« în *Kaiser-Iubiläuns — Stadttheater*, care se zidise de curând.

Aceleași motive, ca și în Raimundtheater, au contribuit și aici ca să-și ia în curând rămas bun și dela institutul acesta dramatic și astfel părăsi pentru a treia oară orașul împărătesc. De atunci joacă, în decursul iernei la teatrul național din București, în limba românească și gastează pe scenele cele mai de seamă ale Germaniei, Rusiei, Austriei, Olandezii etc., în limba germană. Dș. B. se numără la orice caz între cele mai strălucite artiste dramatice germane.

Carlo Goldoni.

Bicentenarul nașterii sale.

Marele artist dramatic, s'a născut la Veneția, în ziua de 25 Februarie 1707. Deja dela vârsta de 8 ani, a compus o piesă teatrală. La etatea de 13 ani, a jucat pe scena teatrului din Perugia, unde tatăl său era medic, în piesa Goglio, rolul

unei femei. Adus de tatăl său la Rimini, ca să studieze în școala dominicanilor filosofia, a studiat în loc de scrierile Stului Thomas, scrierile lui Aristofan, Terentius și Plautus. Când ajunsesse la etatea de 14 ani, fugi cu o trupă de actori la Chioggia, unde locuia mamă-sa. Incurând părinții îi iertară escapada și-l obligară să învețe medicina. Deoarece nu avea nici o aplicare spre acest studiu, îl luă un unchiu al său, care era procuror, ca să facă din el un om al legilor. Se duse deci la colegiul papal Ghislieri din Pavia. În anul 1725 fu gonit însă din oraș, pentru o satiră ce a scris-o în contra cocoanelor din Pavia. Într'aceea se duse la mănăstire unde se mai pocăi.

Când ieși din ea, se apucă de drept și studiă până ce termină complect cursul. La 1731 muri tatăl său și atunci începă să vagabondeze din oraș în oraș prin toată Italia, trăind din aventuri.

Primele sale scrieri, sunt niște melodrame, tragii-comedii. Piesa »Belizar«, s'a dat cu mare succes la Veneția în 1734.

Goldoni s'a manifestat pe toate terenele literaturii dramatice. A scris în proză, în versuri, în dialecte precum și în limba literară, tragedii, comedii, tragi-comedii, melodrame, piese tendențioase, improvisațiuni, — în totul peste două sute de bucăți, care unele n'au pierdut nimic din fragezimea și șicul lor nici până acuma.

Opinia secolului XVIII și XIX a fost că Goldoni e un geniu teatral comic. Cele două piese ale sale »Copilul natural« și »Tata de familie« o probează cu prisosință. O altă probă mai este în privința aceasta că aceste două piese au fost in-

tegral plagiate de.... Diderot, amicul și contemporanul său.

Carlo Goldoni era și un narator care cu greu s'a putut imita. Fondul sufletesc al lui Goldoni era de un optimism inalterabil. El a fost amicul Naturei, și al drepturilor ei imprescriptibile.

Din acest punct de vedere el a fost un precursor al lui Jean Jacque Rousseau, cu care a mai sămănat și pentru că a fost mult persecutat. Dar a fost o deosebire între ei, Goldoni a răbdat fără să plângă, pe când Rousseau a devenit pe la finitul zilelor sale pesimist.

»Eu sunt un om pacinic din fire. Sunt un copil care m'am născut fără durere. În vicia mea nu mi-am pierdut nici odată sângele rece« scrise dânsul în memoriile sale.

Chiamat sub domnia lui Ludwig XV la Paris, a stat aici 30 de ani până la 1793, când muri în etate de 86 de ani. Isbucnind revoluțiunea cea mare jacobinii îi tăiară pensioara ce o avea dela familia regală. De și pentru el suma 300 de franci era unica sursă de existență, totuși nu protestă. În fond nici n'avea pentru ce, de oare-ce în acele vremuri agitate toate protestele lui n'ar fi vervit la nimic.

Întrepuindu-se însă pentru el poetul Chénier, conventul național l-a reîntegrat în pensie, dar într'aceea Goldoni încetă din viață. Atunci conventul acordă 1200 de fr. văduvei lui Goldoni.

Goldoni muri ca un filozof de temperament ce fusese. »Pe mine nu mă îndeamnă la muncă răsplata materială, ci cinstea și gloria«, zicea el adesea.

Ermete Novelli, cunoscut artist modern, e interpretatorul lui cel mai reușit, atât în Italia cât

începe cultivarea mai înaltă academică. Iar în § 18 adaogă:

»In instituttele învățământului mediu sau mai înalte ale statului, care există sau se vor înființa, pe teritoriile acele, în care se usitează mai multe decât o limbă, e a se ridica catedră pe seama limbii și literaturii fiecărei limbi».

Ministrul Apponyi, omul »european« ucide libertatea cuvântului, confiscă drepturi garantate naționalităților prin legi anterioare, ca să nimicească cu totul existența școlilor românești.

Pentru a respinge atentatul îndreptat contra autonomiei bisericești și a vieții noastre naționale consistorul mitropolitan a însărcinat pe episcopatul bisericii ortodoxe române să prezinte guvernului și parlamentului un memorandum de protestare, cerând retragerea proiectului de lege, ori modificarea lui radicală.

Cu aceasta s'a satisfăcut cerințelor constituționale, adresându-ne în primul rând la factorii competenți.

Dar încât demersul episcopatului n'ar avea rezultatul dorit, el trebuie să meargă mai departe, până la factorul suprem în stat, la Coroană. Și aici împreună cu episcopatul bisericii gr.-cat. române, să depună la treptele tronului gravaminele poporului român.

Teologu.

Răvașuri.

Până când ministrul de justiție dă îndrumări procurorilor regești să fie cu băgare de samă față de tot ce se scrie în presa naționalităților despre proiectul lui Apponyi, până atunci presa maghiară șovinistă fulgeră contra noastră cu o destrăbălare ne mai pomenită. Și procurorii tac.

»Nagyvárad« din 5 Martie scrie un violent articol de fond, contra prelaților români timbrându-i trădători de patrie, pentru energia lor purtare.

Și scrie, — scrie bietul gazetăraș până când iese la iveală că el nu știe cine-i mitropolitul bisericii ortodoxe și cine al celei unite, dovădind o totală neorientare în afacerile noastre.

Dar el scrie și — înjură.

și pe scenele străine. Piesa »Burbero benefico«, care s'a jucat la Viena de Novelli, a făcut în timpul său și deliciile lui Voltaire, care a scris după el piesa sa »Bourru bienfaisant«.

Carlo Goldoni a avut în Italia un mare vrăjmaș, pe compatriotul său Gozzi, care îl combătea pe scenă cu piese tendențioase. Dar Goldoni era filozof inalterabil. Nici un fel de nenorocire nu-l altera. În »cele 32 de nenorociri ale Arlekinului« în »O noapte critică sau 104 de pățanii într'o noapte« pare a-și fi scris propriile sale pățanii, spre pildă călătoria sa la Rimini. Perzându-și angajamentul agucă spre Rimini.

Pe drum a fost atacat de hoți, cari l-au jefuit de tot ce avea și mai pe urmă fu bătut și de niște husari austriaci. Un prietin cu care călătoria l-a lăsat și a fugit. Iacă-l rămas cu nevastă-sa oloagă, pe care o ducea în cărcă. În fine fiind recunoscut de soldații prințului Lobkowitz, fu foarte bine primit de acest protector al artiștilor, care îl invita să-i facă câteva piese comice.

În vremurile acele turburi oamenii trăiau din episodă în episodă, ca în Gil Blas. Goldoni a fost în viața sa de toate: scriitor, actor, avocat, capușin, consul genovez și D-zeu mai știe ce. Tot ce a trăit și a experiat le-a depus în piesele sale, ce erau cunoscute și în Germania și în An-

Adresa

Arhiepiscopului și Metropolitului Ioan Mețianu și a Soților Săi Episcopi, ca reprezentanți ai bisericii române greco-orientale din Ungaria și Transilvania,

către Excelența Sa Conte Apponyi Albert Ministrul reg. ung. al Cultelor și al Instrucției Publice,

în chestia proiectului de lege despre dotațiunea și raporturile de drept ale învățătorilor dela școlile confesionale și comunale, prezentat Camerei.

Excelența Voastră,
Domnule Ministru,

Proiectul de lege despre raporturile de drept ale școlilor populare confesionale și comunale și despre retribuțiunile învățătorilor comunali și confesionali, care proiect Excelența Voastră având în vedere interesele instrucțiunii populare, l-ați prezentat Camerei în ziua de 21 Februarie a. c. — atinge în mod esențial viața internă a confesiunilor susținătoare de școli și, mai ales taie adânc în drepturile autonome ale bisericii noastre, drepturi asigurate prin legile fundamentale ale țării. Ne vedem dar nevoiți a da expresiune celor mai serioase nedumeriri ale noastre în fața faptului, că autorităților confesiunilor susținătoare de școli nu li-s'a dat ocaziune dupăcum s'a practicat în trecut, a se pronunța de mai înainte asupra acestui proiect, dar mai ales, că nu ni-s'a dat ocaziune, ca în ce privește acest proiect important, să ne putem spune în interesul bisericesc observările și nedumeririle după studiarea lui cuvenită.

Prin procedeul acesta am ajuns în acea situație regretabilă, că în Camera țării se va lua în discuție un proiect de lege de o însemnătate atât de mare și care atinge în esența lor drepturile autonome ale confesiunilor, fără ca aceste confesiuni interesate să se fi putut pronunța mai înainte, și astfel în discuția acestui proiect de mare importanță nu se vor cântări argumentele deosebitelor vederi, ci factorii hotărâtori vor fi proporțiile de forțe ale partidelor politice.

Intre astfel de împrejurări, dupăce ni-a lipsit timpul fizic necesar pentru un studiu prealabil al proiectului de lege prezentat și luat în discuție, suntem nevoiți a declara, în general, că față de toate aceste dispoziții ale acestui proiect mai nou, cari sunt vătămătoare pentru autonomia bisericii și pentru dezvoltarea instituțiilor noastre

glia, și despre care vorbesc Gibbon, Kotzebue și alții.

Stilul comediei lui Goldoni a dominat secolul său. Fiecare piesă a sa e un tablou al unei știri de lucruri, teatral făcut și iscodit c'o mare istețime. Intocmai ca și Molière, în loc să pună în mișcare măști, el aducă pe scenă caractere reale.

Pentru a le pune în evidență el le zugrăvea în colorile reale ale vieții.

Goldoni avea un talent extraordinar pentru a reda viața de toate zilele dintr'un pncet de vedere cu totul comic și sarcastic. Se deosebește cu toate aceste de Molière, care vede profund lucrurile. Goldoni reflectă lucrurile ca o oglindă, fără a intra în o analiză a lor intimă; dar de reflectat, reflectă tot! Partea lui tare erau epizodurile. În aceasta el s'a condus de antici. În drama vechiă se face un loc larg episodelor, episodion, în coruri, cum ziceau grecii. În teatrul antic episodul era totul, astfel e la Eschil, la Euripide; rolul episodului începe să dispară și se reduce la un act incidental de muzică. Așa au fost începuturile teatrului.

Goldoni a avut modele după care s'a condus; a creat însă forma modernă a comediilor, în care am rămas până azi.

(X.)

culturale, — dispoziții cari sunt de acelaș înțeles cu dispozițiile proiectului anterior, Berzeviczyan, — stăruim și la acest loc pe lângă observările și nedumeririle, pe cari le-am exprimat în adresa noastră prezentată, împotriva acelu proiect, la 19 Iulie 1904 sub nr. 207 N. domnului Ministru reg. ung. de culte și instrucție publică.

Cu satisfacție am luat act de declarația Excelenței Voastre făcută în Camera deputaților, anume că Excelența Voastră, din covingerea obiectivă, nici pe departe nu voți să contestați dreptul confesiunilor de a ridica și a susține școli, sau de a le împiedeca în exerciarea acestui drept al lor.

Această declarație importantă a Excelenței Voastre ne îndreptățește a îndruma binevoitoarea atențiune a Excelenței Voastre, deși numai în clipa din urmă, asupra dispozițiilor mai esențiale ale proiectului de lege prezentat spre dezbateri, cari sunt vătămătoare pentru drepturile autonome ale bisericii noastre și cari au înfruntare lăncetitoare asupra dezvoltării instituțiilor noastre culturale și anume:

1. La regularea salariului fundamental prevăzut în § 2 al proiectului de lege, ori cât de mult dorim noi îmbunătățirea stării materiale a învățătorilor nostri populari, — se face o săritură mare dela salariul fundamental stabilit în legea de mai înainte — și, în general, salariul fundamental proiectat nu e în proporție cu forțele materiale ale susținătorilor de școli: chiar din acest punct de vedere suntem de părerea, că, în conformitate cu hotărârea ce s'a adus în cel din urmă congres bisericesc al nostru, — minimul salariului fundamental ar fi a se stabili în suma de 800 coroane anual.

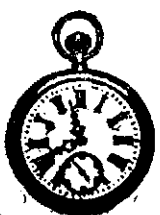
E vătămător și aliniatul al treilea al §-lui 2, în sensul căruia aplicarea învățătorilor ajutători, se poate face numai în cazuri excepționale, cu permisiunea comisiunii administrative și numai pe lângă un onorar de 800 coroane, pe când dreptul de a aplica învățători, prin urmare și dreptul de a aplica învățători ajutători, face parte dintre drepturile autonome ale confesiunilor și comisiunea administrativă poate numai să controleze exerciarea acestui drept. Aliniatul din urmă al §-lui 2, care tratează despre susținerea școlii și numirea de învățători ajutători în posturile interinale vacante, e a se modifica în sensul ca »la caz de moarte a unui învățător, văduva și orfanii lui, respective copiii lui sub 18 ani, au să primească, în curs de un an dela data morții, jumătate din lefa fundamentală și o jumătate de an au dreptul să rămână în casa învățătoarească«.

Desconsiderându-se această modificare, comunitățile bisericești susținătoare de școli, nu sunt în stare să plătească onorarul învățătorilor ajutători ce vor trebui aplicați.

2. Cvinvenaliile contemplate în §-ul 3 al proiectului, găsim că sunt foarte oneroase, atât pentru susținătorii de școli, cât și pentru visteria statului și fondul de penziune regnicolar al învățătorilor; chiar de aceea, în conformitate cu principiile articolului de lege XXVI din 1893, ținem ca aceste cvinvenalii să se stabilească în 100 coroane de așa fel, ca după un serviciu de 40 ani cvinvenaliile să fie egale cu salariul fundamental.

În ce privește distribuția cvinvenaliilor, considerând că la confesiunile autonome școlile elementare populare nu sunt susținute de biserica întregă, ci de comunitățile bisericești independente și organizații speciale și neatârătoare de celelalte — punctul din urmă al §-lui 3 ar fi a se înlocui prin următoarea dispoziție: »În cazul când un învățător confesional aplicat definitiv concurează de bună voie, la alt post, și în urma concursului e aplicat, definitiv, la alt post învățătoresc, va avea drept la cvinvenalii în proporția serviciului împlinit în acest post din urmă«.

3. Dispoziția §-lui 9 din proiect, în sensul căreia în ce privește prețuirea în bani a imobilelor și retribuțiilor în natură se poate face apel la comisiunea administrativă și împotriva hotărârii acesteia recurs la judecătoria administrativă, —

◆◆ SEGEDINUL E ORAȘ VESTIT ◆◆

Acolo se pot căpăta cele mai ieftine Orologe și bijuterii, mai ieftine de cât ori unde. Nu-i de lipsă să ne dăm bani în mâni străine. Cine vrea să se convingă depre toate acestea, să ceară un catalog mare ilustrat, ce se trimite gratuit, dela Scheinor, Samu, juvaergiu în Szeged. Acolo se capătă un orologiu de argint dela 5 floreni începând, inel de aur, cu 14 carat dela 2 fl. 50 cr. în sus, cercei de aur dela 1 fl. 50 în sus, lanț (colier) aur 4 fl. 50 cr., un orologiu de nikel dela 2 fl. 50 cr. în sus, un vecker dela 1 fl. 50 în sus. Catalog gratuit și franco.

știrbește sfera de competență a autonomiei bisericești noastre și dreptul ei garantat prin articolul de lege XXXVIII din 1868, pentru că în ce privește stabilirea veniturilor și competențelor învățătorilor confesionali, între marginile legii, autoritățile confesionale sunt competente, și autoritățile politice administrative nu pot avea decât dreptul de control.

4. În punctul a) al §-ului 15 din proiectul de lege la stabilirea raporturilor personale ale învățătorului dela o școală populară ajutată de stat, precum și la stabilirea calificației lui în ale limbii maghiare — i-se dă comisiei administrative o sferă de competență, pe care n-o merită nici decum, deoarece calificația învățătorului se adevărește prin un certificat oficial, așadar printr'un document public, extradat de comisia examinătoare competentă și șemnat de inspectorul regesc ca comisar ministerial.

5. În alineatul prim al §-ului 20 din proiectul de lege, acel drept al autonomiei bisericilor susținătoare de școală conform căruia planul de învățământ și manualele școlare le stabilește autoritatea bisericească pe lângă controlul statului — e restrâns, ba chiar grav vătămat.

Dispozițiile cuprinse în §-ul 20 al proiectului se ciocnesc cu drepturile de instrucție liberă a bisericești. Aceste dispoziții sunt superflue și nebazate, căci atât în ce privește planul de învățământ, numărul orelor, precum și cuprinsul manualelor de învățământ, organele statului și așa au dreptul de control, iar guvernul dreptul de a interzice. De altcum e exclus cazul, ca în școlile noastre confesionale să se întrebuițeze cărți cenzurate și aprobate de autoritățile bisericești, cari să fie excepționabile din punctul de vedere al statului.

6. Dispozițiile cuprinse în §-ul 21 al proiectului de lege, referitoare la alegerea și la instituirea în mod definitiv a învățătorilor din școlile populare confesionale ajutate de stat, nu numai că restrâng drepturile autonome ale autorităților școlare confesionale și ale comunităților bisericești susținătoare de școală, ci le și vatămă adânc, ba le invalidează chiar cu desăvârșire. Afară de aceea dispozițiile din § 21 al proiectului de lege referitoare la limitarea aplicării învățătorilor confesionali sunt diametral opuse cu dispozițiile speciale cuprinse în punctul a) al §-ului 15 al aceluiaș proiect, care stabilește condițiile, în cari le dă ajutorul de stat. Anume, conform punctului a) al §-ului 15 al proiectului de lege ajutorul de stat se dă numai învățătorilor aplicați definitiv — așa dară aleși pe baza de drept și calificați după cum cere legea — iar prin această dispoziție din urmă e exclusă posibilitatea de a se da ajutor de stat învățătorilor neaplicați în mod definitiv.

7. În sfârșit referitor la aplicarea învățătorilor în caz când s'ar ridica la valoare de drept dispozițiile amintite mai sus adânc vătămate pentru autonomia noastră, termenile satorite sunt imposibil de ținut, pentru că în înțelesul statutele noastre timpul de concurs e cel puțin 30 zile, căruia îi urmează respectarea termenului de concurs și procedeu ce privește întărirea alegerii.

Prin dispozițiile noului proiect de lege referitoare la disciplinarea învățătorilor confesionali se restrâng în fond drepturile esențiale legalizate autonome și disciplinare asupra învățătorilor, ale bisericești noastre, garantate de art. de lege XX, § 8 din 1848, apoi de art. IX, § 3 din 1868, asemenea și Statutul organic al bisericii noastre bazat pe acești articoli și sancționat prea grațios de Maiestatea Sa, precum și de art. de lege XXXVIII din 1868, ba se scot chiar din valoare, într'u cât pe de-o parte se garantează în § 23 al proiectului comisiei administrative un anumit cerc de activitate pentru examinarea sentințelor aduse de forurile judecătorești ale bisericești noastre, iar pe de altă parte § 24 al proiectului dă comisiei administrative putere judecătorească asupra învățătorilor confesionali cu desconsiderarea autorităților bisericești competente, respective a forurilor disciplinare, și o îndreptățește ca în cazurile înșirate acolo să aplice procedura disciplinară independent împotriva învățătorilor confesionali și să aducă hotărîre în merit.

În urma dreptului de suprem control înaltul guvern poate controla procedurile autonome, ale forurilor noastre bisericești și școlare și într'u cât aceste nu-și împlinesc chemarea, le poate detrage eventualul ajutor de stat, ba poate chiar, după o prealabilă admoniare, închide școlile necorespun-

zătoare sau — ceea ce noi credem de imposibil — pe cele ce lucră pe căi antipatriotice. Nu putem însă considera de îndreptățit, potrivit și echitabil faptul că și altă autoritate pe lângă cea bisericească să poată exercita drept de disciplină asupra învățătorilor confesionali.

Faptele potrivnice statului, constituind un fapt punibil, judecata asupra lor poate fi îndrumată exclusiv numai la cercul de activitate al forurilor judecătorești independente. În astfel de cazuri forurile disciplinare ale învățătorilor pot lua dispoziții numai pe temeiul hotărîrilor respectivele foruri judecătorești, pentru că altcum s'ar deschide cale destrăbălărilor politice militante de a intra în sanctuarele școlii, iar învățătorul ar cădea jertfa pașimilor politice.

8. În sfârșit considerăm de necoresct și nejust § 26 al proiectului, prin care se țintește pedepsirea comunei bisericești ca susținătoare școlii pentru neglijența, sau defectele învățătorului.

În legătură cu excepțiunile și gravaminele înșirate mai sus, trebuie să declarăm, că nici termenele stabilite în § 23, pentru încheierea procedurii disciplinare, nu pot fi respectate, pentru că învățătorul ce are să fie tras în cercetare disciplinară, conform regulamentului disciplinar se poate folosi de remediu de drept și așa în acest caz e exclusă posibilitatea, ca procedura disciplinară, să se poată termina în curs de trei luni.

Pe baza motivelor înșirate mai mult în general mai sus, cu adânc respect, rugăm pe Excelența voastră, ca să luați dela ordinea de zi, proiectul de lege prezentat Camerei, să-l prelucrați din nou după ascultarea prealabilă a autorităților confesionale interesate mai de aproape și proiectul prelucrat să-l prezentați din nou, iar într'u cât ați crede că aceasta nu se poate face la dezbaterile proiectului deja prezentat, să bine-voiți a contribui cu efect la schimbarea, în direcția dorită de noi, a dispozițiilor excepționate de noi.

Primiți Escelență, expresia sincerei noastre stime și respect.

Sibiu, 2 Martie 1907.

În numele bisericești române greco-orientale din Transilvania și Ungaria.

Din România.

† Gr. Triandafil. Joi spre dimineață a încetat din viață Gr. Triandafil, președintele Camerei.

Defunctul suferea de o dublă pneumonie, pe care a contractat-o Sâmbăta trecută, la înmormântarea generalului Lahovary, complicată cu o boală de inimă. Azi noapte, starea bolnavului s'a agravat, temperatura s'a ridicat, pe la oarele 12 noaptea a început agonia, iar dimineața a încetat din viață.

Iată câteva notițe biografice:

Regretatul Gr. Triandafil s'a născut la 1840 în Capitală.

Vechiu parlamentar, el a fost ministru de justiție și primar al Capitalei.

În această calitate, a prezentat pâinea și sarea AA. LL. Regele Principelui Ferdinand și Principesei Maria.

Jurisconsult eminent, fruntaș al baroului din Capitală, președinte al consiliului de administrație al Creditului Urban și al mai multor societăți, s'a ocupat în special cu chestiunile economice și financiare.

A fost vice-președinte al Camerei la 1899.

A fost decorat cu mai multe ordine naționale și străine în grade superioare, printre care marele cordon al »Coroanei României«, și mare ofițer al ordinului »Carol I.«

Înmormântarea se va face azi Duminecă.

De pe domeniile Coroanei. În zilele de 12, 13 și 14 Februarie a. c., domnul Ioan Kalinderu a inspectat domeniul Coroanei Bicaz, din jud. Neamțu.

Pe lângă lucrările domeniului, d-sa a vizitat, ca de obicei, școlile și bisericile din localitate.

Astfel, a fost la școala primară din Bicaz, la care s'a adăugat în anul trecut un coridor pentru repausul și instrucția militară a elevilor; la școala de meserii din Bicaz, unde a examinat lucrările micilor meșteșugari; la școala și la biserica din Cîrnu și la școala din Tașca. La școlile a împărțit cărți elevilor, și a dispus să se

facă un nou local pentru școala de meserii din Bicaz, iar la școala din Tașca să se mărească sala de clasă și să i-se facă și alte îmbunătățiri.

A mai fost la societatea economică culturală, care poartă numele său, unde a fost întâmpinat de membrii din comitet și de număroși săteni.

DI președinte Popovici i-a arătat situația băncii și i-a mulțumit, în numele tuturor, pentru sprijinul moral și material ce le dă. Tot aci a vorbit dl Epureanu, președintele cooperativei »Bicazul«, arătând mersul acestei instituțiuni, care e foarte îmbucurător.

Mulțumind membrilor pentru rezultatele obținute, dl Kalinderu îi asigură că le va da și de aci înainte tot concursul său, fiindcă atât banca, cât și cooperativa tind la îmbunătățirea stării economice a locuitorilor.

Pentru ca roadele să fie și mai mari, îndeamnă pe membrii din comitet a continua să aibă toată tragerea de inimă și pentru aceste societăți. De asemenea, să se intereseze de aproape de viața sătenilor, cari au trebuință de sfat și ajutor pentru a putea merge pe calea propășirii.

Liga. »Monitorul oficial« de Joi 22 Februarie a publicat decretul prin care M. Sa Regele promulgă legea pentru recunoașterea ca persoana morală a »Ligei Culturale«.

După cum se știe această lege a fost votată de Cameră la 19 Maiu 1906, iar la Senat la 23 Ianuarie.

»Monitorul« publică cu această ocazie și statutele »Ligei« cari nu vor putea fi modificate de cât cu autorizația consiliului de ministri.

»Telegraf fără fir«. La reg. 1 geniu s'a instalat o importantă stație de telegrafie fără fir.

Era și înainte o asemenea stație la regiment, însă era foarte slabă și nu permitea a se face experiențe mai mari ca pe o distanță de un kilometru.

Acum această stație a fost înzestrată cu aparatele cari fuseseră instalate la Expoziție și pe cari direcția generală a poștelor și telegrafelor le-a dăruit regimentul 1 de geniu.

Preludiul.

— Raport telefonic din Camera ungară. —

Budapesta, 9 Martie.

S'a început. Deputații naționali au ocupat ziua întreagă tribuna Camerei. Toți o simt că aceasta este preludiul luptei mari și îndârjite ce se va desfășura.

DI Iuliu Maniu le-a adus aminte ministrilor de o datorie pe care și-o neglija: de a nu răspunde la interpelări. A răspuns ministrul președinte, răspunsul lui a provocat pe Aurel Vlad, a replicat apoi Maniu și s'a încins o discuție destul de aprinsă.

A urmat apoi evenimentul mare: s'au depus pe biroul camerei ominoasele proiecte ale lui Apponyi.

Discuția asupra lor a fost deschisă prin președintele clubului Teodor Mihali. Liniștit și demn, deputatul național Mihali introduce discuția cu un proiect de rezoluție pe care îl publicăm mai la vale.

Imediat după dânsul ia cuvântul deputatul Saschei Aurel Novac, care intră deja în meritul proiectului de lege privitor la învățătorii de stat.

Despre decursul ședinței ni-se telefonează:

Ședința se deschide la oarele 10. — Președinte Justh G. Deputații naționaliști aproape toți.

Înainte de ordinea zilei se referă Camerei, că mandatul lui dr. Popovici, ales în Lugoj... (Naționaliștii: Trăiască!) a fost nimicit. (Voci în stânga: Acuma strigați să trăiască!) Se mai fac obișnuitele raporturi. Tot înainte de ordinea zilei, cere cuvânt la regulamentul Camerei,

I. Maniu: § 214 din regulament obligă pe ministri să răspundă numai de cât la interpeleții. Avem însă interpeleții de 6 luni

fără răspuns. Este importantă chestia asta. Cetește un vechiu conclud al Camerei, în care se accentuează, că guvernul este dator să țină regulamentul, nu numai când el îi este favorabil. Iși va desfășura mai pe larg interpelația (voci: vă înțelegem), ca să afle Camera, că deputații naționaliști sunt în deplină cunoștință a drepturilor ce le compet. Contează la cunoscuta politeță a ministrului prim. Recunoaște, sunt chestii la cari nu se poate răspunde imediat. Bunăoară interpelația dlui Vaida, în care...

Președintele: Regulamentul oprește a reveni la o discuție. Rog pe dl deputat să nu se ocupe cu interpelația lui Vaida, ci să rămână la obiect.

I. Maniu: Nu era decât să fie constrâns guvernul a împlini dispozițiile regulamentului. Altmintea ușor se poate crede, că guvernul nu ține seamă de reprezentanții suveranității poporului (Aprobări.) Indosebi față de noi, asta pare a fi iarăși o atitudine excepțională. (Aplauze zgomotoase pe băncile naționaliste).

A. Wekerle: Guvernul nu face și nu va face deosebire între persoanele interpellante. Dacă am face statistică, am vedea că mai mult ne-am ocupat cu interpelațiile naționaliștilor, decât cu ale întregii Camere.

De altmintea majoritatea parlamentară ce o are guvernul îi dă drept, poate să scuze pe ministrul de a răspunde numai decât. La aparență, condece, interpellantul are drept. Inșă dacă privim obiectele interpelațiilor, vedem că în cele mai multe se cuprind acuze.

A. Vaida: Plângere.

Wekerle (zimbind): Fie și plângere, dar dacă ea nu se adevărește, devine acuză fără teme, calomnie (liniște.) — Sunt apoi interpelații despre a căror materie trebuie multă vreme ca să te poți convinge și răspunde.

Acest moment de ordin moral trebuie să fie mai pe sus de regulament. De pildă, cum ar putea să răspundă îndată guvernul la interpelația, în care sunt învinuiți oficialii comit. Brașov.

A. Vlad: Le faceți mușama!

Wekerle (iritat): Protestez împotriva astorfel de expresii (strigăte, sgomot).

Guvernul este supus controlului public, el lucrează în fața țării și nu este menit să facă mușama.

Va căuta să primească în curând răspunsul dorit toți interpellanții,

A. Vlad: On. Cameră!

Președintele: Sub ce titlu vrei să vorbești? (Sgomot).

Aurel Vlad: Inchestie personală și pentru explicarea cuvintele mele interpretate rău.

Președintele: Ministrul președinte nici n-a vorbit despre d-voastră. Ați făcut o întrerupere care a fost contrară regulamentului. Sub titlul acesta n-aveți drept la cuvânt.

A. Vlad: Vorbesc la regulament (Sgomot mare) On. Cameră! Dl ministru președinte la o întrerupere a mea, m-a atins personal cu expresii foarte aspre. (Strigăte: Ai meritat!) Eu am făcut întreruperea, am prin urmare dreptul să mă apăr. Regulamentul îmi dă acest drept și mă voi folosi de el, ori îi place majorității, ori nu. Când am întrerupt, n'am avut intenția să zic și nici n'am zis, că ministrul președinte face trebile mușama, ci organele sale. A fost departe de mine să-l acuz pe dl ministru președinte, el nu le poate face doar toate lucrurile mușama, chiar de ar voi. (Sgomot.)

Președintele: Indrum la ordine pe dl deputat că acuză iarăși în termeni generali un întreg corp de funcționari. (Vii aprobări în stânga.)

A. Vlad: (nervos și indignat) Resping cu toată hotărîrea apucăturile dlui ministru președinte. (Sgomot mare în stânga.)

I. Maniu: Cere cuvânt să-și rectifice cuvintele. — Scopul interpelării mele a fost exclusiv ca guvernul să-și îplinească datorința și ca on. prezidiu să-l facă atent la împlinirea datorinței sale. Aceasta este în regulament, și dacă dl ministru-președinte îmi spune, că pe lângă dispozițiile regulamentului, mai sunt și alte dispoziții morale, trebuie să declar, că o astfel de interpretare, nu pot primi. Nu o pot primi pentru că regulamentul este regula deschisă și precisă a procedurii noastre, regulamentul nu poate fi condiționat de regulile fie de ordin moral mai înalt. Eu am declarat, că nu-i fac imputări dlui ministru-președinte pentru că nu împotriva lui este plângerea, ci împotriva colegilor săi, cari n'au satisfăcut îndatoririi lor impuse de regulament. Inzădar vă provocați într-una la garanții constituționale, singuri trebuie să dați dovadă de respectul legilor și a regulamentului. Dl ministru președinte ne impută că noi interpelăm mai mult decât toți ceilalți membri ai Camerei, la asta îi răspund că nu suntem de vină noi, că ne îndeplinim mai bine decât toți rolul de control parlamentar. Li mai dau dreptate dlui ministru președinte că unele chestiuni cer o vreme mai îndelungată pentru a putea fi studiate dar și 'n cazul acesta ministrii ar corespunde îndatoririi lor din regulament, când ar veni și ar spune în Cameră, că atunci ș'atunci vor da răspunsul lor în merit.

Președintele: Ați luat cuvântul pentru rectificarea cuvintelor d-voastră...

I. Maniu: Am isprăvit!

La ordinea zilei, este cetirea pe articole a proiectului de lege cu privire la procedura civilă. Intâiul orator (și singurul).

St. Pop: Vorbind pe scurt de interesele celor mai mici, propune să se modifice § 413 în chipul următor:

»Dacă tabla regească află de necesară ascultarea mijlocită a acuzatului, va dispune ca să fie citat, respective adus în escortă pentru a fi ascultat«, iar § 423: »aliniațele 4 și 5 ale §-ului 423 din procedura penală se șterg«.

Articolul este primit neschimbat. Asemenea întreg proiectul în a treia cetire.

Proiectul lui Apponyi.

Bedöházi János: prezintă raportul comisiei de instr. publică, împreună cu proiectele de lege ale lui Apponyi. Spune câteva palide fraze de naționalism. Incearcă să arate cât de mult s'a schimbat situația, — spre întărirea elementului maghiar — dela crearea legii naționalităților.

Vorbirea lui dr. T. Mihali.

Onorată Cameră! De când iau parte la viața publică, îmi dau silință a folosi fiecare prilej pentru a mă rosti cu cea mai mare obiectivitate posibilă în afacerile publice și să informez cu tot dinadinsul onorata Cameră. După opt luni de activitate observăm însă cu regret, că stăruința noastră în astă privință nu numai că n'a fost apreciată după merit, ci de cele mai multe ori fără bază și nemeritat am fost atacați. Declar, în numele partidului nostru, că atunci când luăm parte la luptele politice, n'avem de gând să pășim ofensiv ori să provocăm. Cine judecă obiectiv scurta noastră activitate, ușor se poate convinge că noi n'am dat prilej pentru a ni-se face această acuză (Sgomot, mișcare). Nu așa s'a întâmplat însă cu onorata majoritate! Cu toate acestea noi

n'am renunțat la speranța, că după atâta discuție și capacitate, o să reușim poate să ne înțelegem odată Pentru că dacă a fost vre-odată nevoie ca toți cetățenii patriei să lucreze pentru propășirea binelui comun în cea mai mare înțelegere și iubire reciprocă, apoi, așa cred, a sosit această vreme (aprobări).

Molnár János: Cu un cuvânt: o să intrați în partidul 48-ist (Sgomot).

T. Mihali: Invitarea să intrăm în partidul 48-ist, e puțin ciudată, pentru că eu n'am făcut asemenea declarațiuni, și peste tot: nu e actuală chestia, mai ales că partidul 48-ist în adevăratul înțeles al cuvântului nici nu există.

Cât privește politica vieneză de atâtea ori accentuată, în privința asta ne-am declarat de mai multe ori. A făcut declarație îndeosebi colegul dr. Al. Vaida, care a motivat pe larg atitudinea noastră. Mă mir numai de un lucru; că până ce d-voastră aici în cameră în continuu ne acuzați că suntem slujile și miluiții Vienei — înțărind astfel poporul maghiar în contra noastră — până atunci d-voastră, respective frunțașii d-voastre, mergând la Viena, nu ne prezintă acolo că am fi credincioși regelui încoronat și dinastiei, ci ne acuză cu separatism, cu gravitare în afară, cu irredentism, așa că aproape ne fac imposibil ca noi să ne apărăm. Acasă ne acuză că suntem plățiții Vienei, iar în Viena ne acuzați că suntem irredentiști. Aceste două acuze nu pot sta însă alături. (Sgomot).

Președintele: Rog liniște!

T. Mihali: *E regretabil, că regele absolut rău informat, v'a dat mână liberă față de noi!* Puteți face ce vreți cu noi, și nici nu vă dați îndărăt dela nimic! Eu așa cred însă, că nu este lucru cuminte, ca d-voastră vremea aceasta și mâna liberă s'o folosiți pentru-ca să ne atacați mereu, să ne restrângeți în drepturile noastre (Sgomot) și să ne împedecați în desvoltarea noastră. Politică cuminte ar fi să folosiți prilejul pentru a ne câștiga, să ne ajutați în străduințele noastre, ceea-ce dacă ați face, bine înțeles că și noi am ști altfel să vă ajutăm.

În urma acestora, să revin la obiectul meu. Nainte de toate declar că noi numai pe scurt vom lua parte la discuție numai dacă nu veți sili din nou partidul nostru la aceea să intrăm într'o discuție mai lămurită.

Onorată Cameră! Cea dintâi obiecțiune a noastră în contra proiectului de lege a dlui ministru de culte și instrucție este, că la aprecierea unei asemenea chestiuni importante, cu ocazia înaintării unui asemenea proiect de mare însemnătate, era bine și cu cale ca anticipativ — tocmai din cauza restabilirii păcii în țară — să se convoace o anchetă. (Adevărat! Așa este! În centru.) Guvernul avea obicei să fie anchete și în chestiuni de mai puțină importanță, n'ar fi stricat dar dacă și în aceasta chestiune s'ar fi convocat ancheta, că doar din experiență o știm, că cea mai mare parte a legilor noastre — cu deosebire acele cari s'au adus fără ținerea vre-unei anchete — sunt înființate după model străin și ca atari nu se potrivește cu relațiunile noastre particulare. (Așa-i! Așa-i! În centru.)

Chestiunea formulelor de drept, o încredem bucuroși guvernului, să ne scuze însă on. guvern, numai noi știm, cari din experiență cunoaștem chestiunea, că ce ne doare.

Și am dori ca nu numai în chestiunea aceasta ci în toate privințele guvernului să ia astfel de atitudine să aducă legi potrivite relațiilor noastre din patrie. (Aprobări în centru.)

O altă obiecționare a noastră este, on. Cameră, aceea că aflăm prea timpuriu acest proiect de lege, adecă ridicarea lefurilor învățătorilor, atât referitor la învățătorii dă stat, cât și la cei confesionali. (Desaprobări în stânga.) Recunoaștem că în împrejurările de astăzi și învățătorimea poate avea dreptul să pretindă ridicarea lefei, de altă parte însă credem că guvernul trebuia să și dea seamă și de starea materială miserabilă în care se află națiunea noastră astăzi. Inzădar, înființăm școale, inzădar jertfim milioane pentru desvoltarea instrucțiunii poporului atunci, când poporul merge la America.

On. Cameră! Acest cabinet când a luat cârma, a promis înființarea unor instituțiuni, cari să fie chemate a ajuta soarta poporului; între altele promitea darea progresivă. Aceasta era în programul guvernului, nu înțeleg însă, de ce înlăturăm asemenea chestiuni importante luate în pro-

gram, și ne ocupăm cu rezolvarea unor chestiuni ce nu sunt în program? (Sgomot la stânga). Era luată în programa guvernului autonomia catolică și cesțiunea congruei preoților catolici, și la aceasta guvernul nu reflectează. (De-saprobări la stânga).

Ugron Gábor: Apponyi a vorbit în chestie la discuția asupra bugetului! Nu erați însă aici!

T. Mihali: Pofțiți și aplanăți chestiunea congruei preoților catolici. (Desaprobări la stânga: asta nu se ține de obiect!) aceasta trebuie s'o recunoască și dl ministru de culte și instrucție.

Ugron Gábor: De acestea nu sunt. Nu sunt nici românești; și acelea au daos de congrua.

Teodor Mihali: E adevărat că au daos, dar numai acei preoți au parte de el, cari fac servicii politice.

Ugron Gábor: În general aceasta nu se ține de chestie.

Teodor Mihali: Trec mai departe. Abuzurile în privința aceasta sunt așa de mari onorată cameră și domnule ministru, încât știu un caz, când un preot, care are patru copii, și care dela eclezie abea are un venit de 150 fl. nu i-se dă ajutor de stat din motivul că ține poporului predici în biserică. (Esclamări: A agitat!)

Ugron Gábor: Pentru aceștia e temnița, nu congrua!

Teodor Mihali: În predici făcea poporul atent, și îl provoca să se abțină dela beuturi spirituoase.

Ugron Gábor: Asta-i bine.

T. Mihali: În urma vorbirilor și a capacitărilor lui, într'adevăr s'a micșorat în măsură mare consumația spirituoaselor în comună. (Esclamări: Asta nu se ține de chestie!) Ce se întâmplă!? Pe respectivul l-au părțit la fișpanul, la alișpan, la solgabirău și a ajuns în așa numita carte neagră sârmanul om, și din acest motiv n'a căpătat ajutor. (Sgomot.)

Președintele: (sună) Rog foarte mult pe dl deputat (Esclamări: Să auzim pe președintele) să aibă bunăvoința a se apropia de proiectul de lege în pertractare, (Aprobări vii!) căci tot nu se poate permite, ca dl deputat să vorbească aici despre lucruri, cari n'au nici o legătură cu proiectul de lege. (Aprobări vii în dreapta. În centru esclamări: Libertatea cuvântului!) Vă rog să mă scuzați, aici nimeni nu pune stavilă libertății cuvântului, eu mai puțin. Datoria mea ca preșident e să îngrijesc, ca nimeni să nu treacă peste limitele, pe cari le-au fixat regulamentul camerei, (Aprobări vii.) căci dacă ar permite-o aceasta, atunci cu drept cuvânt mi-s'ar putea reproșa, că nu mă țin de regulamentul camerei, și nu sunt demn de această poziție. (Aprobări și aplauze!)

T. Mihali: Imi permit numai să observ, că numai într'atât m'am provocat la preot, întru cât după modesta mea părere, biserica și școala sunt surori.

Ugron Gábor: E vorba de școala de stat!

Teodor Mihali: Nici una, nici alta nu pot exista despărțite, și dacă statul nu se îngrijește egal de amândouă, biserica, care va rămâne fără școală, ajunge soarta bisericii franceze. (Sgomot.)

Președintele: Domnul deputat va avea dreptul să dezvoalte această chestie, când va fi vorbă despre ridicarea lefurilor învățătorilor de stat. Aici vă rog să nu faceți observație președintelui, că limitează libertatea cuvântului. Totul la locul său. Acum pofțiți vorbiți la chestia, care e în discuție, altfel vă retrag cuvântul.

Teodor Mihali: Dar nu numai vremea e nepotrivită, pentru asemenea reforme, ci combatem proiectul și din motiv, că e în contradicție cu legi în vigoare, sancționate de Maj. Sa.

Dupăce arată pe larg cum proiectul actual contrazice articolul 44 dela 68, propune următorul proiect de rezoluție:

1. Introducerea gratuită a învățământului primar.

2. Lefurile învățătorilor de stat și a celor comunali, ori confesionali să se reguleze deodată și unitar.

3. Întru cât salariile învățătorilor confesionali nu ar putea fi plătite de confesiuni, ele să fie întregite de stat și anume: din sume înscrise în buget și puse la dispoziția autorităților bisericesti respective, fără știrbirea autonomiei bisericesti.

Sedința se suspendă pe 10 minute. După pauză

Aurel Novac: Nu primește nici proiectul cu privire la școlile de stat, deoarece acesta nu se îngrijește ca în ținuturile nemaghiare, limba învățământului să fie exclusiv aceea pe care o vorbesc și înțeleg școlarii. Numai dacă ar fi așa ar putea deșteptă dragostea pentru carte în copilul țaranului. Ce folos dacă i-se va vorbi despre naționalism și bazaconii din istorie că nu le înțelege. Aci ne supuneți la tot felul de opreliști. Școlarii din Brăila pot să cânte în dragă voie Kossuth-nóta.

A făcut apoi interpelare **Milan Hodja** în chestia disolvării ilegale a organizației muncitorilor.

Aurel Vlad, a cerut să fie amânată interpelarea sa pe ședința de Luni.

Ședința s'a ridicat la orele 2.

Din străinătate.

Duma. În ședința dela 8 c. s'a procedat la alegerea vicepreședinților. Au fost aleși candidații celor din stânga Beresin (partidul muncitorilor) cu 345 voturi contra 101; Advocatul *Posnanski* cu 349 de voturi contra 97.

Aceasta nouă învingere a fost primită cu ovațiuni.

Generali ruși revoluționari. Trei generali au fost osândiți la închisoare de fortăreață și cu eliminarea din serviciu, pentru că au luat parte la răscoala armată a regimentului 7 de cavalerie.

Nouii greve studentești. Elevii liceului rutean din Brezany s'au pus în grevă, alăturându-se astfel la mișcarea fraților lor mai mari universitari.

Inarmări. Acum când la ordinea zilei este cesțiunea reducerii înarmărilor ce s'ar discuta în conferința dela Haga, cesțiune la care s'a zis că a aderat și Japonia alături de Anglia, e foarte ciudat de observat cum înțelege. Japonia aderează sa la »dezarmare«. Astfel în bugetul japonez pe 1907—1908 cheltuielile totale ale armatei și marinei sunt de 194 milioane de yeni, cu 102 milioane și jumătate de yeni mai mult ca în exercițiul precedent.

Moartea ministrului de justiție italian Gallo. În ziua de 8 c. s'au celebrat cu deosebită pompă funeraliile fostului ministru de justiție Gallo în Roma.

Intre coroane era și una a familiei regale. — Cortegiul a fost însoțit până la groapă de întregul cabinet italian, și de generalul Brusati, ca reprezentant al regelui.

Evenimentele din Serbia. Se știe din corespondența noastră de cazul a trei ofițeri sârbi, cari au atacat pe stradă și au cravașat doi deputați, pe motivul, că unul dintre ei, în calitate de ziarist ar fi adus acuze asupra familiei regale. Cazul a fost de o gravitate excepțională și ajungând în Scupcină a fost reprobat de o parte a membrilor ei.

În loc însă ca Scupcina să dea deplină satisfacție demnității ei, compromise prin atentatul odios împotriva membrilor ei, guvernul a încercat mai mult să justifice atitudinea ofițerilor și să acuze pe deputați, de a fi înșiși provocatorii scandalului.

Organul guvernului »*Samuprava*« a mers și mai departe încurajând chiar astfel de scandaluri, declarând printr'un comunicat că regele fiind primul soldat în țară, e de datoria fiecărui ofițer să-l apere și să respingă orice ofensă i-s'ar aduce.

Întreagă pressa este alarmată de atitudinea guvernului, care și-a creat prin acest

fapt o poziție foarte puțin trainică. E vorba că la desbaterea bugetului opoziția să dea guvernului vot de neîncredere pe aceasta temă.

Aromânii. »Gazeta di Venezia« află din Constantinopol că Sultanul a însărcinat pe ambasadorul turc dela Paris, Munir-Pașa, să intervină pentru aplanarea conflictului greco-român.

Munir-Pașa a și conferat în multe rânduri cu patriarhul grec.

În cercurile diplomatice se crede că aromânii își vor avea în curând biserica lor națională în Turcia.

Statele Unite și japonezii. Departamentul afacerilor externe al Statelor-Unite, fiind acuma aproape asigurat că mulțumită proiectului de lege asupra imigrațiunii, autoritățile din San-Francisco vor revoca ordinul prin care japonezii sunt excluși din școale, se pregătește să reia negocierile cu Japonia relativ la reglementele asupra imigrațiunii. Se speră că Japonia va ceda asupra cesțiunii pașaporturilor pentru muncitori.

Îndată ce legea asupra imigrațiunii va fi semnată, guvernul american va da instrucțiuni autorităților din posturi, relative la restricțiunile cu privire la admiterea imigranților, fără a face mențiune specială despre japonezi.

De altă parte, cesțiunea copiilor streini în California se va rezolvi astfel. Toți copiii de rasă străină, mai mici de 16 ani și cari vor vorbi englezește vor putea fi admiși în școlile albilor. Se vor crea școale speciale pentru copiii de origine străină, cari nu vor cunoaște în deajuns limba engleză.

Se anunță din Tokio, că companiile japoneze de emigrațiune se vor înțelege împreună pentru a ataca guvernul dacă ajunge la o înțelegere cu Statele-Unite în privința legii de imigrațiune în acele State.

Japonezii din insula Havai (posesiune americană) sunt foarte nemulțumiți de aranjamentul japono-american care prohibește imigrațiunea în Statele-Unite. Ei au ținut la Honoholu o întrunire după care au trimis o telegramă de protestare președintelui Roosevelt. Semnatarii telegramei declară că oprirea imigrării în Statele-Unite îi face pentru tot-deauna slavi ai capitaliștilor din Havai. Au trimis de asemenea și o telegramă Ministrului Afacerilor Străine al Japoniei arătând că prohibirea imigrațiunii este jignitoare pentru demnitatea imperiului japonez, și ruinătoare pentru interesele japonezilor din Havai.

Apărarea națională.

Arad, 9 Martie.

Înălțătoarea luptă a apărării naționale s'a inaugurat azi la *tribuna parlamentului*, unde deputații naționali au deschis deja focul, iar afară de parlament va începe mâne prin *adunarea din Blaj*. De aci încolo încep fa-sele luptei istorice în viața poporului român. În parlament, ori cât de critică este situația deputaților noștri, avem toată nădejdea în hărnicia lor de care au dat și pân' acum strălucite dovezi. Dacă ei însă se avântă acolo într'o luptă atât de desnădăjduită, ar fi să-i lăsăm isolați, să-i lăsăm fără reazăm dacă nu ni-am face și noi cei de acasă *datoria*. Drept aceea facem apel la toate centrele românești să ia fără amânare inițiative pentru convocarea de adunări de protestare, la cari să aibă prilej să participe întregul popor pentru a se rostii asupra unei chestiuni așa de importante pentru viitorul său. Un mare îndemn și încurajare ar fi aceasta pentru deput.ți în lupta lor grea. Îndreptăm cuvântul nostru către întreaga obște română și în primul rând către centrele noastre bisericesti, către funtașii bisericilor noastre, dela arhimandriți și canonici până la învățători, toți cei-ce au un interes pentru școala română — să urmeze Blajului!

Făcându-ne în chipul acesta datoria, strânși

cu toții la un loc — nici iadul nu ne va birui.

Candidatura dela Bazin.

Contrar cu informațiile ziarelor maghiare, în cercul electoral *Bazin*, devenit vacant prin demisia lui Jehlicika, partidul naționalist va candida pe *Milan Ivanka*. Candidatul își va ținea vorbirea mâne.

Compromis.

«Kel. Ért.» scrie: Vestile că între guvern și deputații naționaliști s'ar pregăti vre-un compromis, sunt cu totul lipsite de temei. Deputații naționaliști vor inaugura chiar azi o mare luptă parlamentară, contra proiectelor lui Apponyi.

«Șezătoarea» din Budapesta.

Azi s'a ținut vestita «șezătoare» din Budapesta care s'a terminat cu un fiasco aproape complet. Nu căutam în aceasta o satisfacție pentru noi, dar nu putem pe altă parte să nu ne ascundem bucuria pentru triumful principiului, ce cu regret am fost siliți să-l apărăm față de această petrecere. Corespondentul nostru ne telefonează că în sala de jumătate goală aproape $\frac{1}{3}$ parte sunt străini. Deficit nu va fi — nici n'am vrea să fie — căci câțiva mecenaji din Budapesta, cari nici nu s'au prezentat, și-au trimis paralele.

Dintre deputați sunt de față numai Coriolan Brediceanu, Aurel Novac, și Șerban dintre alți notabili români este de față dl Partenie Cosma din Sibiu.

Dintre episcopi — nu e nici unul.

Raport detaliat vom da Luni.

Afaceri bisericesti și școlare.

— Sinodul protopopesc din Oradea-Mare. —

Joi, în 7 Martie s'a ținut în școala gr.-or. română din Oradea-mare sinod protopopesc sub prezidiul dlui protopop tractual Toma Păcală. Sinodele protopopești sunt pentru noi de o deosebită însemnătate. Acolo putem vedea, care-i starea firească a vieții noastre constituționale-bisericesti dintr'un tract, și ce activitate au dezvoltat într'un an conducătorii suflatești ai poporului.

În acest sinod s'a constatat cu oare-care mângâiere, că protopopiatul Orăzii-mari arată față cu anul trecut îmbunătățiri și progrese îmbucurătoare. Inima iubitoare de jertfă a creștinilor se vede tot mai lămurit. S'au edificat biserici în mai multe parohii. Stațiunile învățătoarești sunt îndeplinite prin învățători, aproape toți cu cvalificația recerută, dela care se poate aștepta cu drept cuvânt luminarea tinerelor vlăstare concrezute obla-duirii lor.

S'au observat însă două lucruri slabe: conferențe preoțești nu s'au ținut în anul trecut, deși ele sunt foarte edificatoare pentru preoți.

Răul ce ne bântuie și ce ia dimensiuni tot mai largi și înspăimântătoare este decadența morală a poporului. S'a constatat adecă că căsătoriile încheiate în anul trecut ajung cifra de 287, până când numărul nelegiuțiilor, a concubinațiilor e de 397.

Trist! Foarte trist. Prin o stăruință puternică, prin o muncă intensivă acest rău se poate restrânge, dacă nu delătură.

Conform regulamentului nou, votat de congresul bisericesc s'a făcut o nouă clasificare a parohiilor, înmulțindu-se numărul parohiilor de clasa I și II.

S'a întregit scaunul protopopesc, alegându-se de membrii ordinari d-nii: *Andrieu Horvat* și *Teodor Pap*, preot în Rontău, iar de suplent: dl *Traian Naghi*, preot în Târjan.

Notar la scaunul protopopesc a fost ales părintele *Paul Bodea*.

Sinodul exprimându-și îngrijorarea față de atentatul, ce guvernul îl pregătește autonomiei bisericești noastre a luat următorul *concluz*:

Sinodul protopresbiteral, ca reprezentațiune legală e protopresbiteratului întreg, în puterea dreptului de competență statuat în § 50 p. 4 din Statutul Organic protestează în contra acelor dispozițiuni din proiectul de lege, cari alterează autonomia bisericești și aderează la pașii întreprinși de forul suprem al bisericești noastre, rugând pe înalții prelați a interveni cu toată energia la locurile competente pentru schimbarea acelor dispozițiuni din proiectul de lege, cari sunt vătămătoare pentru autonomia bisericești noastre ortodoxe române. Concluzul sinodului se înaintează cu urgență pe calea sa P. S. Sale dlui Episcop diecesan.

Acest concluz a fost primit cu mare însuflețire și s'a trimis tuturor sinoadelor protopopești, ca să ia și ele astfel de hotăriri.

P. E. P.

Diecesa Aradului. Se publică concurs pentru ocuparea parohiei cl. II., din Pobda (prtp. Timișoara) și parohia cl. III., Cusiiș (prtp. Vașcău).

Afaceri culturale.

Frecvența școlară. Din datele statistice, publicate de ministrul școalelor, rezultă următoarele:

Din numărul total al obligațiilor de a cerceta școala, cu datul de 1 Sept. 1904, în sumă de 3,125,121, s'a constatat, că până la încheierea anului școlar, în anul 1905, au frecventat școala 2,462,000 elevi. După naționalitate sunt, între obligații la școală, următoarele procente: maghiari 51.4 perc. (iar din cei-ce au frecventat școala 52.9 perc.), români 16.6, slovaci 12.8, germani 11.4, ruteni 2.8, sârbi 2.5, croați 1.1 perc.; după «limba maternă», au frecventat școala elevii, în următoarea proporție procentuară: maghiari 81.3, germani 89.3, slovaci 84.4, români 64.0, ruteni 61.1, croați (în Croația) 83.0, sârbi 77.6 perc.

Cele mai mici procente de frecvență ai școalei le-am dat, ca naționalități, noi și rutenii.

După confesiune, obligați au fost: 49.7 perc. romano catolici, 11.6 greco-catolici, 13.9 evang-reformați, 7.3 august. evangeliști, 12.7 gr.-or., (români și sârbi), 0.5 unitari, 4.3 izraeliți; au frecventat școala: rom.-cat. 83.6 perc., gr.-cat. 64.2 (români și ruteni), ev. reform. 80.9, aug. evang. 89.4 (în majoritate germani), gr.-or. 69.5, unitari 81.6, izraeliți 76.1 procente.

Din cifrele acestea se vede, că sub media generală a procentuației sunt greco-orientalii și gr. catolicii. Greco-orientalii suntem noi și sârbi, acești din urmă, însă, de sigur sunt în avantaju față de noi.

Conferențe poporale. «Revista Bistriței» anunță, că profesorii dela gimnaziul superior fundațional din Năsăud au hotărât, ca în scopul popularizării cunoștințelor folositoare să se țină de aci încolo în fiecare an școlar câte o serie de conferințe publice din deosebiții rami ai științelor. În anul acesta școlar vor ține conferințe domnii profesori: E. Domide și D. Lupan. Afară de aceea bibliotecile și cabinetele gimnaziului vor sta la dispoziția publicului în Dumineca primă a fiecărei luni, când se vor da și explicațiuni de către custozii și de către profesori de specialitate

NOUȚĂȚI.

A R A D, 10 Martie 1907.

— Știre personală. P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp, s'a întors aseară din Budapesta la reședința sa în Arad.

— **Sufrajul universal în Ungaria.** Asupra acestei probleme, cu care își sparge actualul guvern capul, fostul ministru de interne în cabinetul Fejérváry, *Kristoffy* va ține în restaurantul (în restaurante se dezbate cele mai importante afaceri ale statului ungar? Red.) *Riedhof* din Viena o conferință Mercuri în săptămâna viitoare înaintea unui public invitat anume. Se vor arăta în această conferință șansele, ce le va avea sufragiu universal; pentru cine nu se știe.

— **Declarație.** Pentru cei ce mă bănuiesc și îndeosebi pentru răuvoitorii mei declar, că cele publicate în nrul 42 al «Tribunei», despre balul casinei din Beiuș și despre familia română din Oradea-mare, care mai cu drag vorbește ungu-rește, decât românește, nu sunt scrise de mine.

Dacă acea notiță totuși corespunde adevărului, mă identific într-o parte cu părerile autorului, căci în adevăr e o rușine revoltătoare să vezi întâmplându-se în societatea românească astfel de lucruri din partea unor oameni, dela cari se așteaptă mai multă conștiință națională. *Petru E. Papp.*

— **Demonstrații împotriva lucrătorilor români.** Societatea de transport «Donau-Dampf-Schiffahrtsgesellschaft» întrebunțează la agenția sa din Zimony de ani de zile vr'o 50 de lucrători români, cari prin munca depusă și străduință au putut să-și câștige încrederea stăpânilor. Ieri la 7 c. acești lucrători voiau să debarce la Zimony au fost însă împiedecați de amenințările unei cete de vr'o 150 lucrători unguri aplicați la ferestrele din localitate.

Intervenind jandarmeria manifestații au putut fi îndepărtați și românii și-au văzut de treabă.

Lucrătorii unguri amenință cu grevă, dacă nu vor fi dați afară din serviciu cei 50 de români.

Atâta numai că stăpânii doresc brațe muncitoare, iar nu spirite pline vecinic numai de revoltă, cari știu să tragă din pipă și să se bată cu pumnii în piept.

— **Și-a aflat mântuirea pe o cruce.** Celim în «Tel. Român»: O întâmplare îngrozitoare se comunică din comuna ungurească Alsó-vadász. Locuitorul acestei comune Carol Mora, venind zilele aceste seara acasă din pădure, a fost împin-pinat de o haită de lupi. Bietul om cercă să scape cu fuga. Deja începură a-l părăsi puterile, ajunge crucea și se urcă în vârful ei. Fiearele au încunjurat-o urlând după pradă. În situația aceasta critică rămase Mora ve-o două ore, când spre fericire niște țărani, — tăietori de lemne — cari veniau din pădure au alungat lupii.

— **Explozie.** Se scrie din Rozsnyó, între slovaci, că un lucrător dela fabrica de fer, cu numele Molnár János, s'a apucat să încălzească un bulgăr de 50 kilograme dinamită. Se înțelege: dinamita a făcut explozie și a rupt în bucăți pe nenorocitul lucrător, după cum s'a făcut praf și casa, iar zguduirea a fost așa de grozavă, în cât toate ferestrele fermei din apropiere s'au spart.

— **Cârja și mitra unui Mitropolit sequestrate.** La Paris s'a întâmplat zilele acestea o sequestrare judiciară din cele mai curioase.

Mitropolitul sismatic Mgr. Vilatte, șeful noii religii întemeiate după ruptura dintre Republica franceză și Vatican, neavând destui credincioși, și mai ales destule credincioase, a fost silit să se împrumute cu ceva lei noi, pe cari o doamnă a consimțit să-i îlesnească în trei bilete de câte o mie pe un termen oare-care.

Trecând termenul, și mitropolitul Vilatte nearătând nici un semn de plată, fu dat în judecată pentru restituirea sumei. Dar episcopul nu plăti de loc.

Atunci prelatul debitor se pomeni cu vizita unui purtător însoțit de un comisar de poliție pe când ținea serviciul divin în biserică din rue Legendre 22 bis.

După ce s'a terminat serviciul purtătorul fu condus de paracliserul bisericești la locul unde mitropolitul ținea cârja sa de aur, ce i-o dase pa-

Înainte de dejun, dacă beai un jumătate de pocal de apă amară

Igmándi

al lui Schmidthauer,

stomacul neregulat îl aduce în ordinu în decurs de 2-3 ore.

Medicament foarte bun pentru împiedecarea boalelor interne, tot așa are efect admirabil la boale de stomac intestine, și de sânge tot așa contra îngrășării, contra trohnei, respirării grele, galbenare, umflarea ficatului și fierii, diabetă, vână de aur, podagră, reumă și multe boale interne Comandă se pot face la Schmidthauer Lajos, farmacist în Komárom. Se capătă în fie-care farmacie mai bună și prăvălie de coloniale. Prețul unei sticle mici 30 fill., mari; 50 bă nu se confunde cu alta apă amară.

triarhul Antiochiei când l'a făcut din catolic prelat ortodox. După citirea ordonanței președintelui portărelul sequestră cărja și o mitră frumos împodobită.

Mgr. Vilatte nu făcu nici o împotrivire, ci se mulțumi să zică:

— »In Franța nu mai există libertatea conștiinței.

Triste timpuri!

— **O întâmpinare tardivă.** Publicăm următoarele șire:

In Nrul 4 de Duminecă un domn oare care voește să dea lecșiune învățătorilor români din Cubin. Nu voesc să fiu lung la vorbă, că nu se merită, nici aș fi răspuns dar poate că or fi de aceia cari vor crede că în adevăr sum păcătos, o fac însă pentru reputațiunea numelui meu. 1. Declar Prea on. public cetitor că: dacă cineva mă roagă se fac un bine eu nu pot se resping, la din contră nu pot se fiu obraznic, dacă cineva crede că acesta e păcat nu mă scuz mai departe. 2. Asigurez pe frații români că dacă nu mai bun dar așa român cum e Dsa din tufă (n. n.) a fost și voi fi! prin urmare domnul (n. n.) să-și rezerveze lexiiunile nebazate pentru Dsa și de numele meu cinstit se nu se mai atingă în viitor; că voi fi silit a' l declăra, după cum merită: gură spartă.

Mulțumindu-vă pentru bunăvoința D-Voastră. Timiș-Cubin la 8 Mărțișor 1907.

Semnez cu toată stîma:

Petru Nican
inv.

— **Doi ucigași achitați.** In orașul Inculpepper din Virginia au apărut în săptămâna trecută 2 frați inaintea curții cu jurați, James și Filip Stroher, acuzați de omor asupra lui William Byvater, mare proprietar. Verdictul a fost negativ.

Insuși procurorul în pledoaria sa a îndemnat pe jurați să achite pe acuzați, căci era dator lor să răzbune rușinea aruncată de victimă asupra surorii lor.

Byvater, anume înșelase pe sora celor doi frați și refuză la urmă a o lua în căsătorie. El și-a luat pedeapsa. Publicul a primit cu ovațiuni verdictul juraților, iar lumea a petrecut până acasă pe cei doi răzbunători ai cinstei surorii lor. Președintele tribunalului le-a întins mâna și le-a ținut o caldă cuvântare.

— **Mulțumită publică.** Pentru espresiunea condoliinței din tristul incident al pierderii neuitaților mei fii Romulus și Remus, rog pe toți să primească, în numele meu și al familiei mele, adânc simțita noastră mulțumită. *Nădlac*, 9 Martie 1907. *Aurel St. Șulufiu*.

— In Arad, strada Foray-u. în palatul contelui Nădasdy, orologierul și juvrajul Zinner Vilmos vinde tot felul de oroloage și juvaeriale.

— Au sosit bijuteriile de moda cea mai răspândită. Mare asortiment de tacămuri de argint. Oroloage de buzunar de aur, argint și oțel. Un departament separat se găsesc fabricațiuni de argint china de prima calitate.

— **Prima lugojană, fabrică de cement și betonizare** mare întreprindere, a cărei anunț publicat în foaia noastră, îl recomandăm în atențiunea publicului cetitor și provocăm pe tot natul, care are lipsă de fabricatele pregătite prin firma de sus, ca să se adreseze cu încredere dlui fabricant de cement *Knott József*, care ca îndatinata-i afabilitate și bucurios va servi cu tot felul de deslușiri, cu desernne și preliminar de spese. Cancelaria firmei și fabrica e pe calea Buziaș, în față cu casa vămii, unde doritorii de a vedea fabrica sunt binevăzuți.

— **Trece drept senzație** pepinieria millenară din Nagy-Ösz comitatul Torontal, ale cărei plantațiuni sunt cercetate an de an de proprietari și agricultori, ca să învețe modul lor de cultivare și să-l folosească la ville lor. Fiecare proprietar de vie care vrea o viță sănătoasă și bună și-o câștigă din acest loc. Prefuri curente cu ilustrații, în limba română, maghiară și germană se trimit gratuit fiecărui.

— In cinci minute își poate face ori cine **rum cognac**, licor de cel mai gustos. Materiile necesare se pot procura exclusiv în **drogheria orșenească (ujvároși drogeria) Oradea-mare (Nagyvárad) Szent László tér.**

Necesarele pentru 1 litru rum 32 fil.
« 1 « cognac 50 fil.
« 1 « licor 50 fil.

— **Laptele de castraveți (ugorkatej)** este mijlocul în general recunoscut de cel mai bun pentru îndepărtarea a orice necurătenie de față cum sunt petele de ficat, bureții, mitesser, pipingini, etc. După folosința de 3—4 zile întinereste fața și îi dă culoare vie sănătoasă. Primul depozit de vânzare drogheria Abbazia a lui Balassa Cornél Budapest, Andrassy ut 47. Se află în ori care drogherie și în apotece.

— Anunțul firmei de 57 ani a negustorului de sămânțe **Dell'orto Károly** o recomandăm onorațiilor economi ca și un izvor adevărat și demn de crezământ.

— **Apa amară „Igmândi“ alui Schmidthauer** e foarte bine să se găsească în fie-care casă, ca la caz de nevoie folosind din ea câte jumătate de pocal, delătură definitiv ori-ce boală de stomac și astfel împiedecă răspândirea boalei în organizația corpului. Aceasta apă nu numai te mântuie de boală, dar dezvoltă pofta de mâncare.

Atragem atențiunea asupra anunțului alui *Nagy Kálmán*.

Economie.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 9 Martie 1907.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (50—kg.)	7:46—7:47
Secară pe Aprilie 1907	6:76—6:77
Orz pe 1907	7:41—7:42
Cucuruz pe Main 1907	5:21—5:22
Grâu pe Octomb. 1907	7:82—7:83

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907.	7:46—7:47
Secară pe Aprilie 1907	6:74—6:75
Orz pe Aprilie 1907	7:40—7:41
Cucuruz pe 1907	5:19—5:20
Grâu pe Octomb. 1907	7:89—7:90

Redactor responsabil Sever Bocu.

Editor-proprietar George Nichin.

Nu-s bani aruncați

ci hotărît e capital ce fructifică aceea ce dai pentru Emulziunea lui Scott, căci sănătatea cel bună, plină de putere, e mai mult vrednică decât o avere. Emulziunea lui Scott conține cel mai bun oleiu de știucă din Norvegia, și numai calitatea aceasta se folosește la pregătirea Emulziunii lui Scott. Procedura proprie de pregătire dlui Scott e întemeiată pe praxă și studii de 30 ae ani. Acest leac are putere extraordinară și acolo unde trebuie să vindecă sau să pustiască urmările unei boale, are efect repede și sigur. Cu oleiul comun de pește nu se poate nici pe departe acel succes sigur și favorabil ca cu Emulziunea lui Scott. (4)

Semnul, că *Emulsiunea lui Scott* e veritabilă este breveta: «un om, care poartă în spate o știucă mare».

EMULZIUNEA lui SCOTT,

se află în fie-care apotecă.

Prețul unui flacon original C. 2-50

Să nu mai suferi nimeni!

pentru că poți scăpa de ori-ce durere provenită din răceală prin vestitul

Spirit de gheață (jégszesz).

E singura mângăiere pentru cei ce sufer de podagră ischiași și reumă.

Nu este numai un medicament indispensabil de casă, dar din cauza efectului grabnic și radical chiar o minune.

Di învățător-director *Z. Szöke Albert* din Panczélcséh imi scrie următoarele:

Spiritul de gheață l'am primit cu mulțumită; mi-a făcut o mare bucurie, că în trei rânduri și anume la o durere de măsea, la durere de stomach, la durere de înțepenirea gâtului și odată la durerea da cap l'am folosit cu deplin succes. Îl recomand călduros ori-și-cui, căci e o adevărată binecuvântare pentru cei-ce sufer.

Mai cer 3 sticle mari.

Durerea de dinți și de cap înceată deloc de el.

La oboseală, simț de slăbiciune, la esofarea după lucrul greu, la împunsături din coastă, la scrintituri, la dureri de stomach, de piept și la dureri de foale etc, după o singură frecare omul se simte ca de nou născut.

Minunatul **Spirit de gheață** a întrecut D-Tale toată așteptarea mea, drept aceea mai cer șese sticle mici din acest medicament escelent. Cu deosebită stimă

Kékellő

Josif László, paroch

Dragă Dle apotecar! Binevoește a-mi trimite cu rambursă șase sticle mici din vestitul

Spirit de gheață (jégszesz)

cu întoarcerea postei; căci au un efect foarte bun și se pot folosi cu un mare rezultat: și-l recomand foarte călduros ori-și-cui.

Dumnezeu să trăiască pe inventatorul spiritului de gheață.

Atkár

Bander Gábor, măsur

E cu neputință a înșira nenumăratele epistole de recunoștință și mulțumită, prin cari e laudat **spiritul de gheață.**

Aceste puține specimene dovedesc escelența și marea lui răspândire într'un timp foarte scurt, încât deja are și imitatori.

Inventatorul și unicul său fabricant este

Szémann Ágoston

apotecar

HATVAN.

3 sticle mari sau 6 sticle mici trimit franco ori-unde.

Prețul: 1 sticlă mare 1 cor. 20 fil., sticlă mică 60 fil.

Fie-care sticlă e sigilată și numele inventatorului se află atât pe sticlă, cât și pe avisul de folosință.

Să ne ferim detațiuniimi.

Sa fondat la anul 1874.

H A I N E

pentru bărbați,
juni și copii

din materie de cea mai bună calitate, cele mai moderne, cel mai bun croi, paltoane și pardesii de toamnă și de iarnă în cele mai favorabile condiții -- și mai ieftine prețuri la --

Moskovitz Zsigmond

Liferantul inteligenței române

A * R * A * D,

Edificiul teatrului.

● Filiala în Piața Libertății Nro. 1. ●

Toate vestmintele gata, la dorință se întocmesc conform corpului, fără alta renumerație.

În fiecare săptămână MARFĂ NOUĂ!

Telefon Nro. 534.

Mărfă bună, prețuri ieftine, serviciul punctual

Ladányi Ferenc

AURAR ȘI JUVELIER

Temesvár (Timișoara) Belváros
strada Jenő főherceg II (casa Koch).

Asortiment bogat

În articli de aur și argint și bijuterii

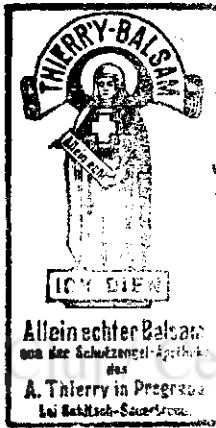
în execuția cea mai modernă, cu prețuri moderate.

Atelier special pentru lucrări nouă și reparaturi, aurituri de unelte bisericești etc. etc.

Aur, argint și platină veche

se schimbă ori se cumpără cu prețul cel mai mare.

Toată imitarea și reproducerea va fi pedepsită.

Unicul veritabil e Balzamal Thierry

provăzut cu marca „Călugărița verde“ sub scutul legii. Cel mai vestit și neîntrecut medicament contra perturbațiunilor de mistuire, sgârciuri de stomac, colică, cathar, dureri de pept, influență etc., e foarte bună la începutul tuberculozei. Se capătă în 12 sticle mici, sau în 6 duble, ori în una mare deosebită provăzută cu înscuțtoarea patentată. Prețul 5 cor. cu porto.

Unsoare Centifolia Thierry recunoscută ca „non plus ultra“ contra rănilor vechi, aprinderi, vătămări, răniri, precum și tot felul de umflături. 2 borcane cu 3 cor. 60 fl. cu porto.

Banii se trimit înainte ori se ridică prin rambursă.

Apotheca Thierry în Pregreda

lângă Izvorul mineral de apă aeră Rohits Sauerbrunn. Depozite în următoarele apothece: în Arad la FÖLDES KELEMEN și la HAJOS ARPAD.

Atenție! Fac atenții mai ales pe revanzători să fie atenți la cumpărare și comandă la balzamal meu brevetat prin lege. În senzul §§-lor 23 și 25 se espun toți cei ce nu cumpără balzamal pregălit în apoteca mea, ea altul fals și care nu este provăzut cu breveta „Călugărița verde“, dar mai ales revanzătorii se pedepesc cu o pedeapsă de 4000 coroane sau cu închisoarea corăzpunzătoare de un an. Tot așa stă lucrul cu celelalte amestecături fără orice preț srigate în piețe, cari însă nu sunt bune numai pentru a stoarce și înșela publicul.

Mijlocul cel mai bun de înfrumșetare din lume! Crema de față Regina

care pentru însușirea neîntrecută de frumșetare la expoziția din 1900 Paris a fost premiată.

Crema Regina curată în timpul cel mai scurt față de orice catifelată. Un borcane: 1 cor. 40 fl.

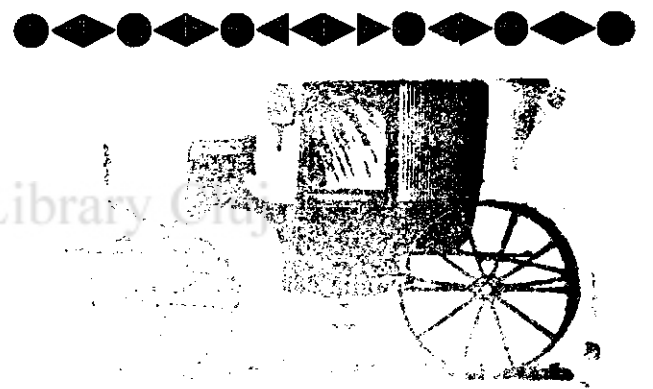
Pudra Regina se recomandă ca cea mai bună dintre pudrele de pân' acum cunoscute. Se vind în culoare albă, roză și cremă. O șcatulă 1 cor. 40 fl.

Sapunul crema Regina e sapunul cel mai bun de toaletă pentru înfrumșetarea feței. O bucată 70 fl.

De vândut în laboratorul chemical a lui

Temesváry József, apotecar SZEGED, Petöfi Sugár-ut

și la Tő ök József, apotecar, Budapest, Király utca.

Nrul telef. 489.

Prima fabrică de căruță de pe câmpie

Ifj. Hodács János

SZEGED Strada Kistisza nr. 4.
(Urmarea str. Maros)

Magazin mare permanent din diferite
caruță noi domnești

Se pot căpăta pe lângă prețuri foarte
avantajoase

caruță folosite, în schimb (phaltone cu acoperiș și fără acoperiș, sâni ect. ect.

Catalog ilustrat în cinste și fără porto.

atelierul aurarului STOLCZ J.

Pregătește tot felul de lucrări de aur, argint, de pietrii scumpe și turnătorie de artă.

Primesc transformare de juvaere vechi, precum orice fel de reparaturi. Primesc atât întreținerea, precum și repararea instrumentelor de casă, a juvaerilor de gală maghiară, antice, aurărie în foc și argintărie pe lângă garanță.

Stolcz J. aurar,
A R A D, strada Weitzer János Nr. 2.
Palatul Minoriiilor.

Telefon-nr 469.

Telegr.-adr.: „Grünor-Varga“

Grünor Varga Szeged

Cheque-cont la Posta Ungară 16,308, la cea Austriacă 99,408. -- Giro-cont la Banca Austro-Ung.

Manufactura de cânepă, în și justă.

Tot felul de ștreanguri de cânepă, ștreanguri de sârmă, Gurtuni, vadră din cânepă, ață de țesut (sfoară), cânepă și călți, Dresni-saci, poneve, pânză jută pentru pachetare. Articoli pentru economii: ștreanguri pentru căruțe, mreajă de acoperit caii, hamace (pat).

SPECIALITATE: Mrege, leagăn pentru copil, legături pentru snopi.

ARAD, PIAȚA BÉLA.

Cercul zoologic alui Kludszky Károly

E încălzit bine minunat în toată lumea E încălzit bine

apărat în contra tempestaților, cu locuri dicte.

2 reprezentatii mari de deschidere 2

I. reprezentație după amiazi la 4 oare.

II. reprezentație seara la 8 oare.

● 21 lei, 3 tigri, 3 zebre, elefant, 40 cai de dresați. ●

Pășirea călăriților și călărețelor

vestite, a săritorilor buni, a dansatorilor pe funi, cari ve asigură un program variat.

Pășirea lui Dummer August și a clunilor.

Prețurile locurilor: Loge (6 pers.) 6 floreni. Loc numerizat 1 fl.; locul I. 80 cr.; locul II. 60 cr.; locul al III. 50 cr.; loc de stăcut 30 cr.

Muzică militară. — — — — — Muzică militară.

Mă rog de visite numeroase

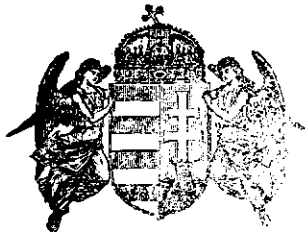
Kludszky Károly, director.

Duminică reprezentație familiară!

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

TURNĂTORIA

DE CLOPOTE

Fabrica de
scaune de fer
pentru clo-
pote - - alui

ANTONIU NOVOTNY

TIMIȘOARA-FABRIC

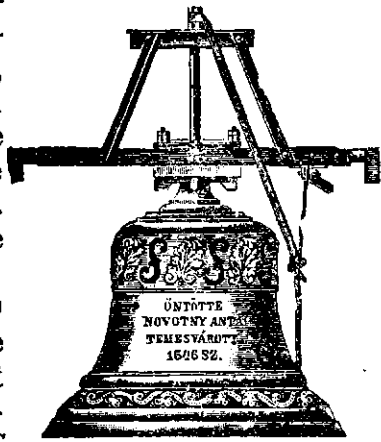
Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase, pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

CLOPOTELE GĂURITE

de dînsul inventate, și premiate în mai multe rînduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S

și au un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă apoi pentru facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător — pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut ca și spre turnarea de toace de metal. — Preț-curanturi ilustrate gratis.

„HUNGARIA“

atelier de fotografie artistică

Arad, str. Forray nr. 1.

Cu profund respect am onoare a atrage atențiunea binevoitoare a onoratului public la

atelierul meu de fotografie

In atelierul meu se vor ocupa **cu fotografiile de băeți** și de aceia am aranjat pentru conducerea atelierul un specialist de primul rang în formarea fotografiilor de băeți,

Prețurile cele mai ieftine de cât la ori care atelier de fotografie. Când recomand atelierul meu artistic, fotografiile isbitor de ieftine și expoziția mea, aranjată la intrare în bunavoitoarea atenție a onoratului public, rog să mă sprijiniți.

Cu deosebită stimă:

„HUNGARIA“

atelier de fotografie artistică

Arad, str. Forray nr. 1.

Vite nobilitate

ca în anii trecuți, așa și acum au fost

Prima pepinerie cu vite nobilitate de pe Târnave

Proprietar FR. CASPARI, Mediaș 19 Ardeal

Singură în toată Ungaria, care au liferat mușterilor vite nobilitate sănătoase, diferite sorturi nobilitate. Și în viitor numai exclusiv la această școală de viticultură se capătă cele mai bune vite de diferite sorturi nobilitate pentru Vin, Vin-Dessert și Extra sorturi de vin de masă. Proprietarii de vii au avut rezultate minunate cu sădirea de astfel de vite.

La cerere se trimite catalog ilustrat, franco și gratis, cu multe scrisori de mulțumire și recunoștință.

Dacă vrei să cumperi

ghete bune și țititoare

de lângă prețuri ieftine

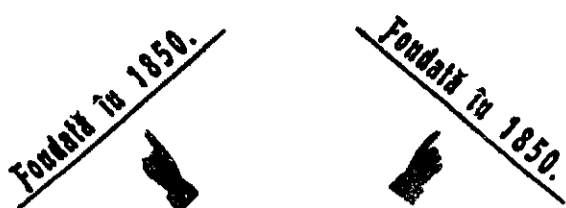
să te adresezi la pantofarul

Czernóczy Mihály

ARAD, str Kossuth nr. 67

care are mare asortiment de ghete pregătite de el însuși.

Comanda după măsură se face prompt și cert.

Am onorul a recomanda onnorațiilor economi

sămânțele mele cele mai escelente.

ciurile veritabile și originale premiate de napi și de fânate.

Sămânță de Oberndorff, rotundă, galbină; roșie urieșe de Mammuth; de Ecken-dorf, dobițe de masline în formă de butelie, Ideal, trifoiu maghiar visitat de stat și liber de trifoiu roșu de Stiria.

Amestec de sămânță de iarbă pentru pajiste. Iarbă engleză, mohor, mazăre, pisat-piparcă, sămânță de cânepă.

Atrag atenția economilor și negustorilor asupra prețurilor mele moderate.

Sămânțele cele mai bune de verdețuri flori și cartofi.

Așteptând comanda onoratului public cu cea mai mare promptitudine sunt cu deosebită stimă

DEL'ORTO K.

negustor de sămânțe la „Coroana verde“ („Zöld koszoru“)

Nagyvárad, Sz. László-tér.

La dorință trimit preiscurante ilustrate gratuit. Comande din provincia le efectueșc prompt și punctual fără spese de împachetare.

Fabrica de metale a lui **Dénes Béla**

Oradea-mare (Nagyvárad)

Fabrica: Kossuth Lajos u. 2. — Depozitul fabricii: Nagyvárad, Bémer-tér.

În Budapesta Király u. 13.

Cadouri de nuntă și de ocazie se se află exclusiv numai în depozitul de fabrică din Bémer-tér.

La expoziția din Paris 1900 a câștigat „Grand Prix“.

Ioan Franeise Kwizda

furnisorul curței c.-reg, austro-ung., reg. române și princ. bulgare

farmacist cercual în Korneuburg (lângă Viena).

Restitutions-Fluid de Kwizda

este apă de spălat oail, brețetă ces-regală.

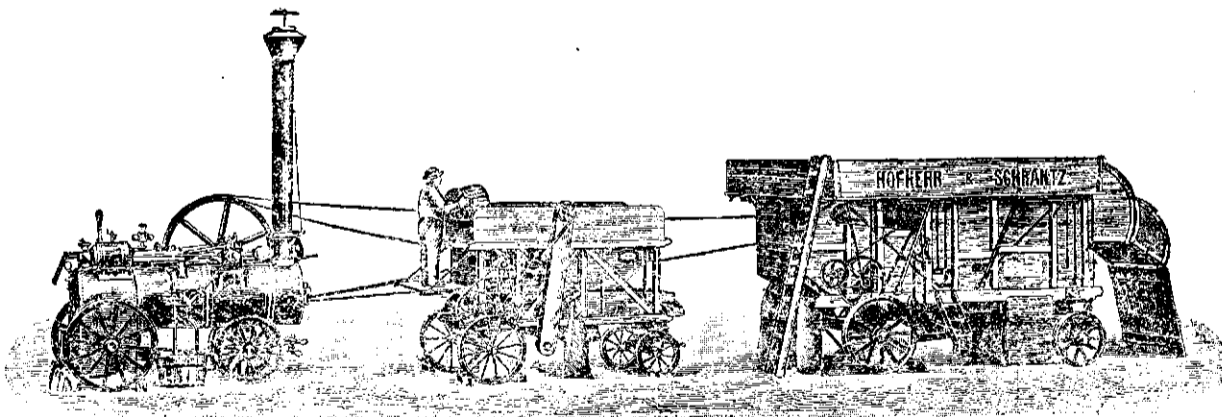
O sticlă costă 2.80 cor.

De 40 de ani se folosește în staulele de curte, în grajdurile mai mari ale singuraticilor și în ale miliției, ca în-tăritor excelent, la în-țepenirea mușchilor, etc. la adreșări are re-sultat minunat, căci fa-ce ca cai să biruie mai multă muncă.

Nu mai aveșd breveța alătură-tă o ve-ritabil e

Restitutions-Fluidul de Kwizda.

Să trimit preț-curante cu icoane gratuit și franco Deposit general: Iosif Török farmacist, Budapest Király-uteza 12, Andrássy-ut 26. I

HOFHERR ÉS SCHRANTZ
Garnituri de triori cu aburi

cu presse late de paie și elevatoare,

Locomobile de benzin cu mașini de treierat

de ale lui HOFFER ÉS SCHRANTZ

Și tot felul de articli economici și tehnici.

Mașini de secerat și leșat sistemul MG. KORMICK.

Reprezentantul general:

EDUARD KARNER

deposit de mașini, TEMESVÁR, oraș (Belváros).

Cancelarie: Strada Báthori nr. 1.

Deposit: Erőd-u. nr. 5.

Telefon orășenesc
și comitatens
Nr. 211.

Atelier artistic de fotografii

Weisz Hugó

Arad, Andrássy-tér N°. 16.

Execută numai fotografii de excepție și execuție modernă.

**Pozările se fac zilnic dela orele 9 dimineața până la
6 seara și lumină electrică.**

Pozări în grupuri cât de mari.

Fotografii momentan de copii.

Platine și sepil moderne.

Asortiment bogat de imprimare în gumi, pigmente, acvarele.

Pentru carnaval stau la dispoziție săli de costum, atelierul e bine

încălzit până târziu.

**TOATE POZELE EXECUTATE ÎN ATELIERUL MEU
stau 2 săptămâni expuse sub poartă.**

Cu deslușiri, cu prețuri moderate stă bucuros la dispoziția p. t. public

WEISZ HUGÓ

fotograf.

Telefon orășenesc
și comitatens
Nr. 211.

Un talp 8 cr.
O halbă 13 cr.

Avis !

Avis !

Cu deosebit respect aduc la cunoștința distinsului public, că
berăria orășenească de sub teatru

am luat-o în arândă

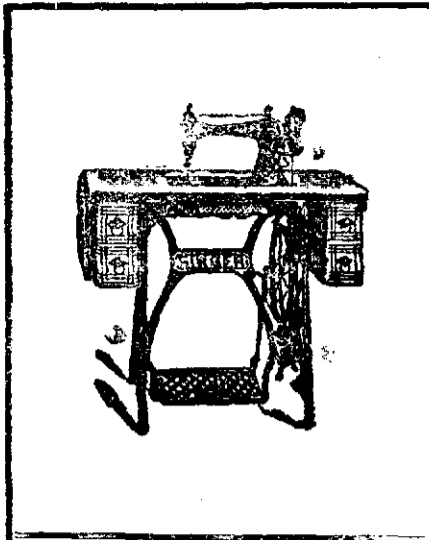
și acea voi ajusta conform tuturor recerștelor moderne. Din ziua aceasta voi avea cea mai excelentă bere de Kőbánya a primei societăți ungurești pe acții așa numită

BERE DE CURTE

apoi vinurile de sub podgorie de cea mai bună calitate. Căina pe lângă prețurile cele mai ieftine totuși va corespunde cerințelor moderne.

Cu deosebită stimă : **Kányá Géza.**

Un talp 8 cr.
O halbă 13 cr.

30 fl.
Mașini de cusut.

Pe lângă responsabilitate de 5 ani o mașină nouă, familiară, veritabil

SINGER

cu armariu închis se poate căpăa numai la

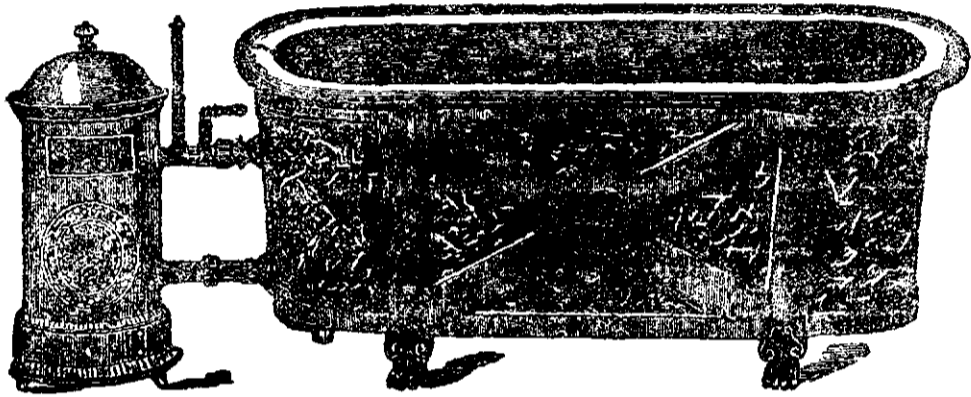
SINGER &.

Budapest, VII., strada Akácza 55 și Aliața din strada Sziv 42.

Dregeri a tot felul de mașini de cusut se primesc pe lângă prețurile cele mai favorabile și pentru munca mea viitoare iau răspundere
Catalog gratuit și franco.

Vană de scăldat cu încălzitoare cu cuptor se încălzește jur împrejur dela 50 eor. în sus

asortiment mare în tot felul pe vane, precum: vane atârănate, vane de șezut, vane pentru copii, etc. Prim-se instalare de apaducte, de closete engleze și de pompe.

LEFKOVITS ADOLF Budapest, VII., Wesselényi-u. 51 Tr
Preț-curent gratuit și franco.

Să părtinim industria din partiel

Prăvălia cea mai mare de cufere din Seghedin este alui

Szegszárd József în Szeged

Iskola-utca nr. 25, vis-à-vis de „Hungaria“.

Recomandă în atenția P. T. public din provincia cuferele sale de drum, portmoneurile de toaletă, portmoneuri pentru acte, advocați și pentru aparate propriu, în asortiment bogat, în deposit — asemea recomandă țititoarele sale de bastoane, de ploiere și de arme, cu prețurile cele mai moderate.

Comandele din provincă se esecută punctual și repede.

Serviciu solid — prețuri moderate.

Serviciu solid — prețuri moderate.

Să părtinim industria din patrie!

Predare de prăvălie.

Am onorul a aduce la cunoștința onoraților mei cumpărători și comandanți, că

mi-am predat

prăvălia

cu întreg asortimentul

dului Bretska Károly.

Drept acea rog pe onor. mei cumpărători și comandanți, ca pe urmașul meu, care va conduce prăvălia sub numele de SEELINGER M. M. UTÓDA, să-l distingă cu atenția și prețuita comandă.

Pentru părtinirea de pău'acum exprimandu-mi deplina mulțumita, am remas

cu deplin respect

Seelinger M. Andor.

Primire de prăvălie.

Am onorul a aduce la cunoștința P. T. public, că
am primit

prăvălia de ghetete alui Seelinger M. Andor

Piața Libertății (Szabadság-tér)

și o voin conduce sub

firma Seelinger M. A. utóda.

De oarece firma a devenit cu întreg asortimentul astfel cu toate calapoadele, sunt în plăcuta poziție, că comandanții cari au primit ghetete ortopedice anume, se pot adresa și mai departe cu toată încrederea la mine.

Totodată aduc la cunoștința P. T. domni comandanți, că am petrecut 6 ani și jumătate la înaintașul meu ca și conducător de lucru și în acest chip am cunoștința deplină a pretențiilor onoraților comandanți.

Mă voin nisui din toate puterile, ca să păstrez și pe viitor renumele firmei prin prețuri solide, muncă durabilă și efectuare promptă și prin aceasta să câștig și pe mai departe încrederea onoratului public. Rugându-mă și pentru mine de sprijinul prețuit al onoratului public, sunt

cu tot respectul

Seelinger M. Andor utóda

Bretska Károly.

LIPCSEI KÁROLY

LĂCĂTUȘ DE EDIFICII ȘI MOBILE

Pregătitor de griloaje de sîrmă, paturi și mobile de fier
Budapest, VII., str. Alsó Erdősor 1.

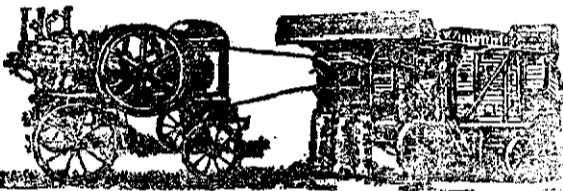
Pregătește tot felul de plăci de oțal nesurăietoare, vase de vapor, apoi mobile de fier, dricale de sîrmă, grilaj opinos de oțal, sîrmă, ciururi, precum tot felul de lucruri ce cad în această branșă, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Prețurile dricurilor de sîrmă: { cu ramă de fier bucata 11 cor.
" " " lemn " 7 "

Cele mai bune provisiuni

de mașini de treierat din lume.

Deplină responsabilitate pen-
tru excelența treierare.

Se pot folosi între case acoperite cu paie și fără permisiunea autorităților.

Distins cu 12 de premii

Recomandă pe lângă deplină responsabilitate și pe lângă prețurile cele mai avantajoase în rate anuale de 3—5 cele mai simple și cele mai perfecte

provisiuni de
călcăt cu motor

din motor, precum cele mai perfecte

fecte motoare cu benzin-petrolin sau oleu de minerale.

Kállay motortelepe Budapest, Nagymező-utca 43.

Numai în aceasta colonie se pot găsi renumitele

motoare cu benzin, petrolin
și oleu de minerale,

provăzute cu instrumente de stropire, ce se pot vedea, foarte acomodate pentru scopuri economice și industriale. Tot așa și provisiuni de treierat cu locomobile de benzin și cu electricitate.

Mare capacitate de muncă. — Prețuri ieftine. — Cele mai puține spese pe zi. Cine voeste se cumpere motoare ieftine de construcție admirabile să se îndrepteze cu încredere către aceasta firmă de specialitate. Ca să putem răspunde cât mai mult motoarele noastre primim în schimb mașini de vapor folosite.

Fii băgători de samă
la adresa exactă

KÁLLAY motortelepe Budapest, Nagymező-utca 43
— Cataloge gratuit și franco. —

Cel mai bun și mai ieftin asortiment pentru procurarea ornamentelor bisericesti, pentru toate bisericile greco-or. române și sârbești, și anume:

odăjdii colorate și negre, acodereminte, prapori mari, steaguri pentru biserici, candele, cruci, baldachin, ripide, icoane sante, icoane rusești de tot felul, icoane istorice etc. etc.

In atelierul meu pregătesc cel mai bogat iconostas și morminte sante pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

Cele mai moderne pălări pretești.

Haine pentru dnii preoți, brăne și camilafce. Pregătesc bine și prompt vesuante pretești, căci am un croitor foarte isteț. La dorință dau detașuri și tot felul de modele. Asigur cumpărătorii mei, că vor fi servii în modul cel mai bun, căci am numai materia de prima calitate și cea mai bună; dar vând mai ieftin ca ori unde în alt loc. Comande esecut momentan în modul cel mai prompt și mai conștientos

Catalog ilustrat trimis gratuit.

Cerând comande abundante, rămân cu stima

Nicola Ivkovics, Ujvidék

strada Duna, casa proprie.

COLUMBIA

escelent mijloc contra pișcăturilor de insecte și țintari.

Prețul împreună cu fliditățile aparținătoare 1 cor. 20 fil.

Pastilla-Tannin

e unicul medicament cu efect în potrivă diareii copiilor.

Bucata cu 10 fileri.

Se capătă numai la unicul apothecar:

Rozsnayi Mátyás

Arad, Szabadság-tér.

Frideric Hönig

Turnătorie, fabrică de clopote și metal,
arangeată pe motor de vapor.

Arad, strada Rákoczi Nr. 11-28.

S'a fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori ce alte clopote, la turnarea unui și aceluiași clopot tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% al greutatea metalului.

Recomandă tot-odată clopote de fer, ce se pot învîrți și postamentele de fer, prin, a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat și chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără-ca să se clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învîrți, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire nelsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiunii — la dorință se trimis gratis.

Nu-ți asudă mai mult
picioarele

dacă întrebuințezi

„Sudin“

cel mai potrivit medicament al
timpului modern contra asudării
mânilor și a picioarelor. După în-
trebuințarea unei sticle, deplin
succes.

Prețul 1 cor. cu pene cu tot.

Pregătitorul :

Dacă vei întrebuința distrugător
de bătăuri numit

„Togo“

fără nici o durere te vei scăpa
de bătăuri.

Prețul unei cutii 1 cor.

Acesta e pregătit — și adus în
circulație după metoda profeso-
rului japonez Dr. Takacu — de
cătore

Farmacistul **Nagy Kálmán Nyiregyháza**

— Expediție promptă prin poștă. —

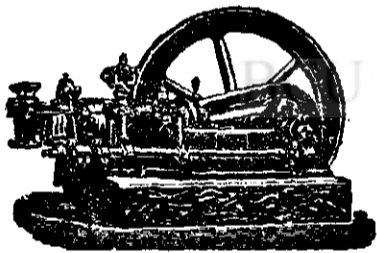
Assael Jakab Fiai

atelier de mașini, pregătitor de motoare
cu gaz și benzin

ARAD, Piața Andrassy Nr. 17.

Pregătim tot felul de mașini după model sau de-
sen, tot așa efectuăm și dregerea conștiențioasă

de locomobile, mașini stabil și de
trierat, motoare

Pregătim răspute de cucuruz noană și după
modelele noastre proprii.

Atelier de dregere pentru tot felul de mașini
pentru economie. — Cele trebuincioase pentru
mori, precum și transmisi și roțile pregă-
tim ieftin și prompt.

Tot astfel primim transformarea a tot felul de
motoare de gaz, petrolu și benzin.

Fondat la 1846.

Telefon 25—37.

Pozdech József următor Thury Ferencz

Budapesta,

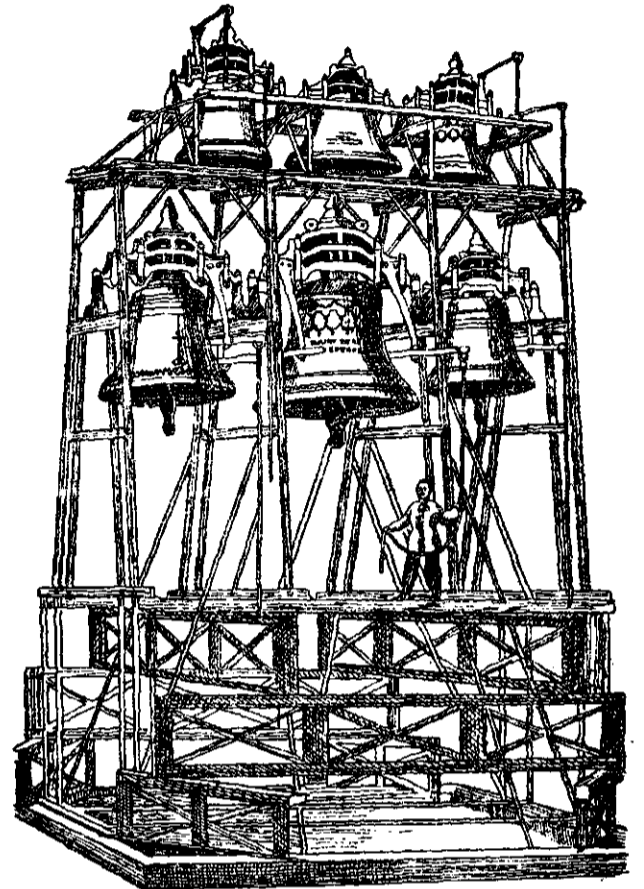
VI, Lehel-utca Nr. 8.

Mare fabrică
de instrumente
muzicale
de suflat,

turnătorie de clo-
pote și metale,

făurărie
și ajustărie
de clopote
cu brevet.

Catalog și preliminar de spese trimite franco.

MÁRTONFY VICTOR

* tinicher de zidiri de artă și instalator de apeducte. *

Se recomandă onor. public pentru executarea
ori-cărei lucrări atingătoare de această branșă.

Prețuri moderate

Execuție promptă.

Distins cu premiu la expoziția millenară.

STIPENDIU DE PARIS.

Cu stimă: **Mártonfy Victor,**

ARAD, — Localul: Piața Boroș Béni Nr. 2.

Locuința; Strada Sárossy Nr. 2. (Casa dlui Purcariu).

EGYEDÜLI SÖSBORSZESZ, MELY JÓTEKONY CZÉLT IS SZOLGÁL

FABIÁN SZANATORIUM SÖSBORSZESZ

30 filleres, 1 koronás és 2 koronás fűvegekben.

Megrendelhető: FABIÁN LAJOSNÁL GYULÁN

5% A „JÓZSEF FŐHERCEG SZANATORIUM EGYESÜLET” JAVARA.

Câți suferitori sunt

cari mereu caută leac de vindecare contra boalei lor și
abea poate să găsească adevăratul leac. Miile de epistoale
de recunoștință adevăresc, că contra durerii de

muschi, rupere

și la alte dureri porvenite din răceală

unicul medicament mântuitor și de dureri alinături este

Spiritul vin galic de sanatorium a lui Fábian

Se poate comanda la **Fábian Lajos, Gyula** (cottage Békés)

în comanda de 30 fill., 1 cor. și de 2 cor.

Comanda prin poștă peste 5 coroane, se trimite franco cu rambursul.

Sa fondat in anul 1868.

BÁLINT JÁNOS următorul lui SILBERMANN J.

măiestru de cojoace și căciuli, precum și Institut de plissé în

Temesvár-Gyárvaros

Andrássy-ut nr. 7, peste drum de frații Deutsch.

Recomandă magazinul său abundanț și ajustat, ot felul a de fabricante proprii de

piei perziane, piei veritabile de Ardeal negre și feștite, piei de lipsca, căciuli pregătite din pânură Kriemer.

Mare magazin în tot felul de modă nouă de pălării pentru bărbați și copii mai departe am piei veritabile din țară și străinătate, precum perziane KRIEMER, farbuite de Lipsca, precum și de miel alb.

În institutul meu de plissé se primește tot felul de haine pentru plissé, din loc și provincă.

— Prețuri moderate, serviciu prompt! —

desfacere în mic și mare. — Comandele din provincă se execută prompt și repede.

Doamnelor!

CREMA LOTUS este cea mai bună și mai nestricăcioasă alifie pentru înfrumusețare, întrebuițându-se atât ziua cât și sara. Delătură totfelul de pete, precum: pistrii, pete de ficat, casuri și buburuze, beșicătură și precugiuni.

Fața primește o culoare frumoasă și curată, SAPUNUL LOTUS e sapun de toaletă, are miros plăcut și se poate întrebuița și fără cremă.

PUDRA DE FLOARE LOTUS în culoare albă, roză și galbă. Pregătită după metoda americană, un mijloc de înfrumusețare înafectiv și admirabil. Se recomandă și doamnelor mai în etate, pentrucă delătură încreșiturii și redă o față tină.

Prețuri: Crema Lotus Cor. 1.—
Sapunul 1.—
Pudra de floare Lotus, flacon mare „ 2.—
„ „ „ „ flacon mic „ 1.—

—Magazinul principal: în grăntia de pălării pentru doamne:

**A „Párisi nőház”,
SZEGED, Iskola-ut 13 sz.**

Comandele din provincie pe lângă rambursă. Vanzătorilor prețuri scăzute.

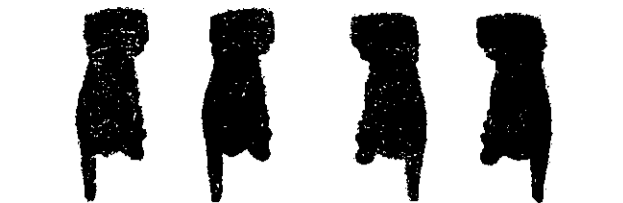
Vindecarea deplină a boalelor secrete!

Să nu progote nime într-o chestiune atât de gîngășă să se prezente odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctul locului, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât adănc de ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestei examinare poți cu siguranță afla și calea pe care ajuungi la vindecarea răului, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împedeca ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și desorie boala cu neamăruntul și după ce va fi examinat va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisoare pune marcă de răspuns După încheierea curei, au la esce scrisorile se ard rere espresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curățitor e Institutul special al drului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-ut 10) unde cu bunăvoință și conștientitate capătă ori-cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale, unde i se curăță sângele bolnav, nervii ise întăresc trupul întreg se eliborează de boală și sufletul de chinur

Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. Palócz, vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metoda sa proprie de vindecare și casurile cele mai neglijate boalele de boșică, de țeve, de testiculo, de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, poala albă, boale de sânge, de piele și toate boalele ce se țin de organelo secesuale femeiești. Pentru femeile e sale de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși dr. Palócz (dela 1 ore în. a până la ameză).

Adresa: Dr. Palócz medic de spital, specialis Bud-pesta VII, Kerepesi-ut 10. 272

GROSZ NAGY FERENCZ

farmacie și laborator de articole cosmetice

DEBRECZEN, colțul străzii Șaș

recomandă cele mai renumite medicamente ale sale.

132 de ani cu bun renume!!

Hajduság Sajuszpedrő.

Pomadă de mustață DE HAJDUSÁG!

Mustața e frumoasă dacă întrebuițezi pomada Hajduság,

Védjegy.

cea mai bună pentru creșterea și potrivirea mustețelor, pregătită din materie neunsuroasă. Efectul se vede foarte lute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 50 fill. Prin poștă se trimite numai 3 borcane cu 2-15 Cor. Pe lângă rambursă gratuit.

Mai mulți de o mie de medici renumiți recomandă și comandă pacienților lor

Balzul reșesc

contra podagrei și a reumei, recunoscut mai bun medicament de întreaga lume.

O sticlă 2 cor. În provincie 2 cor. 50 fill. 3 sticle 6 cor. 65 fill. pe lângă rambursă gratuit. Medicament îngăduit de către ministrul de interne.

CREMA FAY.

O mare bucurie poate fi pentru dame, că au inventat un medicament, unicul, ce nu-i stricăcios pentru pielea feței. Stîind că toate alifiile de pîn'acum pentru înfrumusețarea feței sunt stricăcioasă, după multă străduință mi-a succed, se inventez un medicament nestricăcios. Nu conține mercuriu, prin urmare:

- Crema Fáy e unica nestricăcioasă contra pistriilor, jabriților și alte boale de piele.
- Crema Fáy delătură ori ce beșicătură, peciugini și ori ce pată.
- Crema Fáy face să dispară sbărciturile, fața pielii o face mai fină și mai curată.
- Crema Fáy nu conține nici plumb nici mercurul, și astfel nu e stricăcioasă.
- Crema Fáy nu conține materii unsuroase, e în formă de spumă, cu miros plăcut și nu face să lucească fața.
- Crema Fáy se poate folosi și ziua, deoarece nu conține unsoare și suplinește bine pudra.

Un borcan de CREMA FAY 1 cor. Săpunul Crema Fáy, regele săpunurilor de toaletă: 1 cor.

Pudra Fáy întrebuițată cu crema cu tot redă feței o culoare frumoasă, purpurie. O cutie 1 cor.

Pentru sulemenirea feței corespund trei culori, de-șchisă nrul 3, roșie nrul 12 și roșie închis nrul 18, deci la comanda rog să vă provocați la numeri. Acestea alifi sunt atât de naturale, încât ori cine le poate întrebuița fără se observa însă. — Uu borcan 4 cor.

Apă de pistrii. Cel mai bun medicament pentru delaturarea a pistriilor efect admirabil, căci îndată redă feței culoare curată, și nu-i stricăcios. Prețul unei sticle 1 cor. 20 fill. Săpun de fiară pentru aceasta apă 80 filleri.

Medicament pentru vopsirea părului în culori blond, brunet și negru. Efect la moment. O singură vopsire e îndejuns, ca părul sau mustața o tună să aibă culoarea ce-o dorește. Nu inasprește părul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor., ce e de ajuns pe un an întreg.

Picturile Senega pentru piept. (Contra tusei și a astmei.) — Iarna îndesebi pe vremea, când e noros mulți suferă din tuse, respirare neregulată, astmă, nădușeală etc. Aceste boale îi istonesc pe om în un grad, că de multeori abea poate să doarmă, asudă, are dureri de cap, spate. De toate acestea se poate mântui ușor, dacă întrebuițează Picturile Senega pentru piept. Prețul unei sticle 1 cor. 40 fill.

Blenorrhin este cel mai bun medicament pentru boale venerice atât la bărbați cât și la femei. În o săptămână deplină însănătoșare chiar și la morburile vechi. Mare discreție, pe din afară cu inscripție „Coloniale”. Prețul unei sticle cu cele necesare ce ajunge se vindece pe femeie sau bărbat, 3 cor. 50 fill.

Pilule Resanguin, unicul medicament în caz de neregularitate periodică, la dureri ascunse și la răceală de acest soi. Înceată durerile, la moment redă sănătatea. — Un borcan 2 coroane.

Picături indiane pentru dinți alui NAGY. Frecând gingivalele cu ele, du rerile de dinți provenite din ori ce cauză, necetează la moment. O sticlă 70 de fill.

FARMACIA GROSZ NAGY FERENCZ DEBRECZEN.

comandele pentru liferarea se face cu reîntoarcerea poștei, în întreaga țară.

Numai adevăratele motoare și locomobile, **PLEWA'** au cea mai ieftină și mai sigură putere de muncă pentru scopuri economice și de moară. Durata ei e computată cât viața unui om. Consumțiunea pe oră 2—3 filleri oleu ne-cultivat, benzin sau gaz.

Catalog și preliminară gratuit. — Condițiuni, solvire foarte avantajoase.

Adresa: **Dénes B. motorspecialista** Budapest, V., Lipót-körut nr. 15.

Vă rog să fiți cu băgare de samă la adresa și s'o păstrați.

SPECIALISTA

Pentru cei ce pătinesc de surpătură

Cea mai nouă invențiune de bîo-dăgiu ces. și reg. brevitat pneumatică cu pelotă de cauciuc, cel mai perfect în felul său alui KELETI!

Oprește surpătura cea mai mare și vechie fără de a căzuza dureri.

Prețul: pentru o latime 12 coroane, pentru amândoaună laturile 24 coroane.

Mulțime de epistoale recunoscătoare din patrie și străinătate, dela cei mai vestiți medici și profesori.

În institutul meu artistic pentru îndreptarea corpului, ce susț de 25 ani, pe lângă controlul unui medic de praxă al orașului Budapesta, să pregătesc ea lângă prețurile cele mai ofine, cele mai perfecte instrumente tehnice, ca

picioare și mâni artificiale pentru cei amputați.

Corzette și îndreptătoare pentru cei în creștere strămbă

Mașini de proptit și umblat pentru cei ce sufăr de dureri de oasă, incheturi, tuberculoză, boală englezească, rheumă și gârbovire.

Lepători pentru pîntece și ciorapi de cauciuc pentru cărcel și convulziuni.

— Damaele sunt servite de femei. — Seracii, conform înțelegerii, vor plăti în rate.

— Cereți gratis și franco catalog provăzut cu peste 3000 figuri. —

KELETI J. fabricant de instrumente artistice igienice BUDAPEST, IV., Koronaherczeg-u. 17—18 (În palatul claustrului ordului monahal „Szervita”). Fabrica: Bpest, IV. Koronaherczeg-u 14. — Începută 1878. —

— Corespondență în limba română. —

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Özv. Barcza Györgyné

prăvălie de tapeturi pentru mobile și căruțe

SZEGED.

Fabrică de fireturi de mobile, galoane, crepuri, crețuri, fireturi de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de covoare, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care-funebre.

Serviciu repede, prompt și ieftin!

Industria națională!

Sa sprijinim industria națională!

PRĂVĂLIE DE FLORI

a lui **SCHVEFFER EDE**
ARAD, palatul Minorităților.

TELEFON 337.

TELEFON 337.

Esecuție:

buchete și cununi după gust
pe lângă prețuri avantajoase.

Comande din provincie execut punctual.

== **Serviciu prompt.** ==

Am onorul a aduce la cunoștința P. T. public, că la dorința unită
din mai multe părți

am deschis

în Arad, piața Libertății și colțul str. Hunyadi
— în casa MÜNZ, etajul II —

un salon de modă de dame.

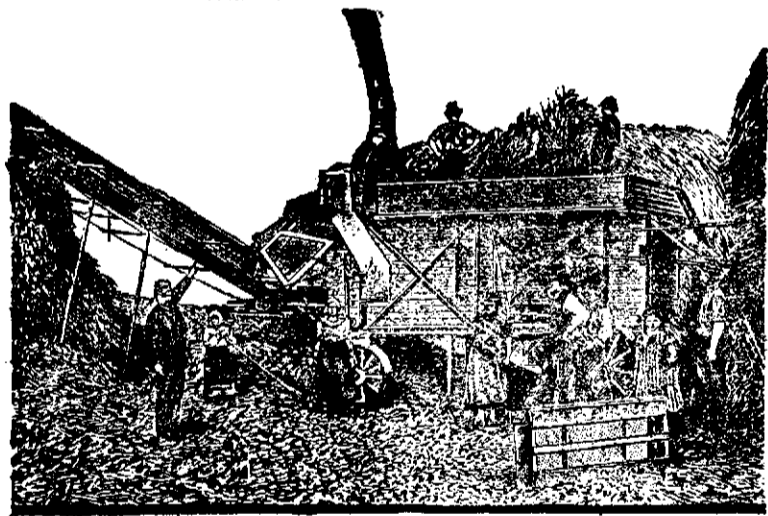
Prăvălia mea din Bpsta de acest soi și corespunzătoare cerințelor moderne e o garanță deplină, că dau haine de modă cea mai nouă și de croitura cea mai bună, ci p. t. public mă va onora cu prețuit-ai încredere.

În salonul meu de dame se pregătesc tot felul de haine de dame, în Arad prin un specialist anume se fac numai comanda și probele, iar hainele se pregătesc prin lucrătorii mei de rangul prim în Budapesta.

Când notez încă, că prețurile mele sunt cele mai posibil moderate recomandându-mă atenției p. t. public

Cu distins onor

Kocsis Pál.

Harfmann Jakab

fabrică de mașini de economie

== **UJVEKBÁSZ.** ==

Recomandă renumitele sale instrumente noi

de absorbarea pravului

de mașini de treierat.

== Pofțiți și cereți ofert de preți. ==

Concesiune ungurească.

Forte-pianuri

și

pianine

vestite în toată lumea,

mechanică engleză,
se capătă cele mai
moderate prețuri re-
cunoscută de cea
mai bună măstru-
pian din Viena la
firma

Reményi Mihály

liferantul de muzicalii la academia reg.

în Budapesta, strada Király nr. 58

lângă „Academia ungurească de
muzică”, care acum se edifică.

Reperaturi și stimulări de pian execută pentru capitală
și provincă numai prin cei mai esperți și desteri mă-
estrii și pe lângă garanță cu prețurile cele mai moderate.

Forte-pianuri vechi și folosite le schimbă cu noi.

Mare deposit de harmonii europene și
americane.

— Prospekte gratis și franco. —

Institut de vindecare și creștere pentru epileptici

la băile dela B.A.L.F.

Aranjat pentru 200 bărbați și femei bolnave, pe paza or-
dinului ministrului de interne Nr. 56,445/1903 și din 17 Iunie
1903. Prețul de îngrijire: **clasa I pe an 1600 cor., clasa**
II pe an 1000 cor., clasa III pe an 600 cor. Afară
de aceste clase se mai pot primi bolnavi săraci, însă pe
sarcina fondului regnicolar pentru îngrijirea bolnavilor. Pen-
tru primire în forma aceasta însă fiecare bolnav are a-se
înșina separat prin rugare, pe baza ord. ministr. de interne
de ditto 28 Octomvre 1903 Nr. 97,221/IVa. Cu îngrijirea
bolnavilor sunt concretizate maicile ordinului Franciscan din
Buda. Cu prospecte și alte deslușiri servește Dr. Wosinski
István, propr. director al băilor Balf. Poșta, tren, telefon loco.

Au sosit becurile sistemul cel mai nou!

Cea mai nouă iluminare!

Becuri sistem „Auer“ putere raselor de 100
lumini pe oră 3 flori.

ARGINTURI DE ALPACOA.

Obiecte de ornare

din metal, porțelan și sticlă.

Modele de rame pentru icoane.

Telefon pentru oraș și comitat 451.

GEBHART TESTVÉREK, ARAD, Piața Andrassy 4

prăvălie de porțelan, sticlă, oglinzi, rame și candelabre,
indeprindere de sticlărie (Hotelul „Fanois“).

Oltoii de vie de vândut.

Am onorul a aduce la cunoștința D-lor proprietari de vie, că până acum am depozitat din oltoii de vie din acest an, voi vinde oltoii frumoși cu rădăcină bogată de vie de vin și struguri confect.

Pentru substituirea butucilor uscați în urma secetei mare recomand mai ales oltoii de vie cu rădăcină bogată precum și mlădițele rădăcinoasă de „Biparia-Portalis” și „Rupestris-Monticola”.

La cerere servesc Onor. cumpărători bucuroși cu metoda cu succes a oltoilor de substituit.

În privința soiurilor și a prețurilor servește cu deslușire mai detaliată.

Winkler József, producător de oltoii de vie

Telefon 410. Arad, str. Batthyányi nr. 13. Telefon 410.

Veritabilul **ARDEIU** dulce a lui **BOKOR**

— e cel mai bun în lume —

precum
tot felul de calități spre scopuri industriale și comerciale livreză

Bokor János, Szeged

proprietar de moară de ardeiu.

Export în întreaga lume.

Fabrici de mașinării și plăci pentru
ciur; edificare de mori a lui

GRAEPEL HUGÓ

Budapest, V., Váci-ut 40—46.

Recomandă *locomobilele sale originale cu vapor Marshall*, cele mai noi fabricate proprii: ca mașini de trierat și mașini combinate pentru trieratul bucatelor și a trifoiului; singuratiche mașinării de moară, asortiment complet pentru aranjarea morilor și triere economice.

Ciur de ales
sămânță cu
brevetă a lui
Graepel

care s'a probat
cu cel mai
mare succes,

și din care
s'a spedit până acum circa **8000** bucăți.

Acest ciur îl trimit pe 14 zile de probă la ori care mașină de trierat, și-l primesc îndărăt, dacă nu va fi mai bun de cât ori-care altfel de ciur.

Catalog economic, descrierea ciurului, modele, precum și broșura cu mulțime de epistoale de mulțumiri și recunoștințe, se trimit gratis și franco.

Mutare

de magazin de bere.

Magazia principală a fabricii de bere de Kőbánya, Poporalăi și Timișioară

am mutat-o

— din strada Halász nr. 1 —

în piața Boros Béni nr. 5

vis-à-vis de moara de vapor Széchenyi, ce aduce la cunoștința onoraților mei cumpărători și marelui public.

Cu stimă!

Reusz Sándor.

Telefon pentru oraș și comitat nr. 141.

În atențiunea comunelor bisericesti!

Pregătesc în timpul cel mai scurt posibil după comandare, în ori ce stil, edificii, decorări externe și interne, statue de biserică, de grădini și de salon, după modeluri sau turnare, morminte frumoase de piatră sau cement dela 50 cor. în sus, precum ori și ce se ține de sculptorie.

Osváth I. Antal, sculptor

Nyiregyháza, strada Kossuth nr. 51.

Staffner Sebestyén atelier de gravură

Oroszlán-u. 13. SZEGED Kárász-u. 14. sz.

EXTRAORDINAR! Gravuri artistice în oroloage, monograme, couvexe și embleme din aur și argint. Efectuirea monogramelor, emblemelor și a lucrurilor de Damasc, în mod prompt și artistic, în aur, argint, și preste tot în orice metal, după planurile și desemnurile cele mai noi. Clichée de metal și lemn. Modele necesare pentru forme. Sigile și peceti din oțel și aramă roșie. Inscricții pe uși și mașini. Primesc spre efectuare modele de aramă roșie și umplute, precum și alte gravuri în sticle, os de elefant, scoică, etc. și le și lucru în modul cel mai artistic.

Serviciu conștiințios și prețuri ieftine!

Un băiat care știe vorbi românește se primește de învățacol.

Unelte de fotografat, gramofone etc. etc. se vînd cu prețurile originale de fabrică.

Vederea cea mai puternică

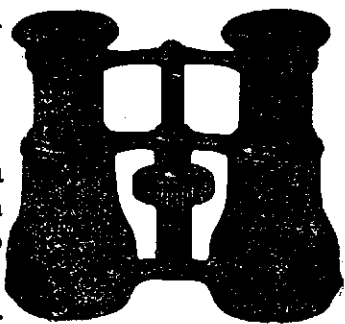
se poate avea numai cu ajutorul

sticlei de cristal

ciselată foarte fin și probată ca perfectă, care se poate cumpăra în cadre deosebite și după o cercetare conștientoasă cu prețurile cele mai ieftine la firma

Hahn és Löbl

Telefon 149. în LUGOJ Telefon 149.
Comandele cu posta se efectuesc precis și prompt.

Cateloage de gramofon gratis și franco.

INTREBIAȚ
LA 1883

Dipl. de onoare
Lorin 1902 —
Medalia de aur
Timișoara 1891.

Telefon pen-
tru comitat și
oraș nr. 498.

Szubotha

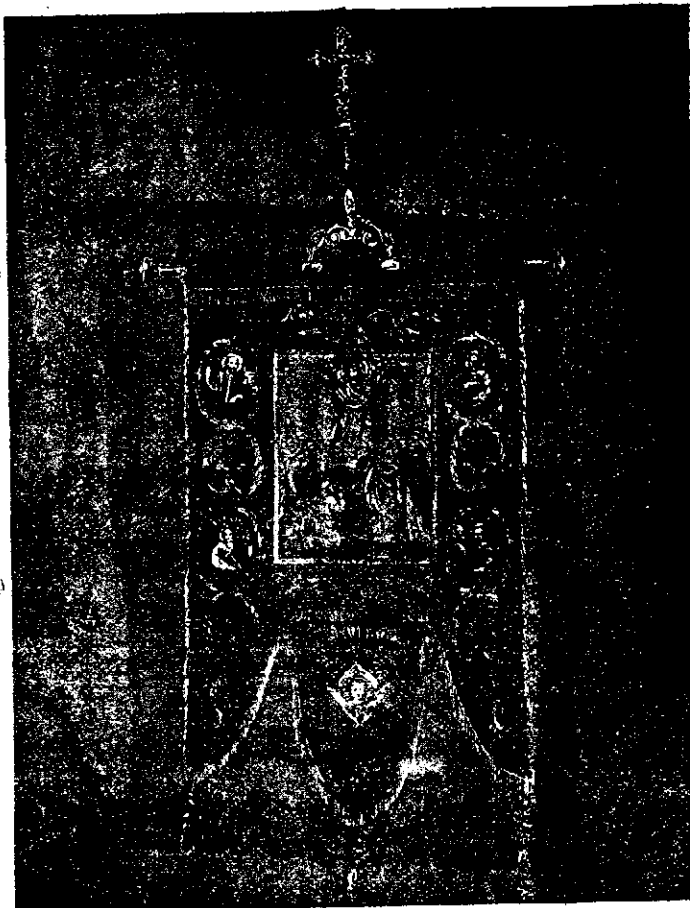
Sándor

pregăttor de
odăjdii și adju-
turi bisericești

eroitorul
teolog. epis-
copedi din
Cenad, life-
rantul Excel.
Sale episcop
Bessewffy
din Cenad.

TIMIȘOARA-
CETATE

în teologie.

Recomandăm magazinul său bogat în atențiunea binevoitoare atât a preoțimii cât și a acolora, cari voese se cumpere pentru biserici capelo, sau societății de înmormântare

odăjdii, steaguri, cruci statue sau altfel de ajustări bisericești

tot astfel marele său asortiment pentru materiale necesare la formarea adjus-
tărilor bisericești.

Pentru liferările mele iau răspunderea. — Servesc bucuros cu catalog bogat
ilustrat.

RESTAURANTUL LÁNG TESTVÉREK

Avem onoare a atrage atențiunea p. t. pu-
blicului asupra fostului restaurant

KASS

acum preldat de noi și remaniat după cele
mai moderne cerințe.

Cele mai fine și mai bune băuturi, precum
vinuri, licheruri, șampanii, se pot căpăta aici.

Mâncările restaurantului nostru sunt neîntrecute.

000 Seară de seară muzica cea mai
bună dilectează pe oaspeții mei. 000

Serviciu prompt, curat 000 Abonamente se fac cu
și conștientos. 000 prețuri moderate.

Cu deosebită stimă

Láng Testvérek
restaurantieri.

Prețuri moderate!

HOTELUL CEL MAI SPLENDID ARANJAT, RESTAURANT
CAFENEA. — În centrul orașului.

Központi Szálloda — Hotel Central
Telefon 891. ARAD Telefon 391.

LOCUL DE STAT A TRANVAIULUI.

Iluminare electrică, telefon, băi, cafenea, grădină, mâncări fran-
ceze și ungurești.

Comande pentru prânzuri sau cercuri familiare, sau pentru nunți
se fac în modul cel mai prompt; afară de aceia saleturi acomo-
date pentru diferite soci tăți sunt la dispoziție în toată vremea.

SALĂ DE BAL.

Cele mai escelente vinuri de podgorie, Rajna și Bordeaux. —
Tot felul de șampanie din țară și străinătate.

Sprrijinul on. public îl cere cu toată stima

Nagy Lajos, hotelier.

Serviciu escelent!

Prima Lugojană fabrică de cement și betonizare, întreprindere pentru edificări.

Fabrică în drumul Busiașului
în fața casei de vamă.

KNOTT JOZSEF

Cancelaria de zidire:
Telefon-nr. 119.

În fabrica mea sunt aplicați numai indivizii cei mai buni de lucru din capitală și mă rog, că precum până aci, așa și de aci înainte să fiu
cercetat cu toată încrederea.

Primesc toate lucrurile aparținătoare acestei branse și susțin o magazină bogată de cement pentru țevii, sirme, trepte de piatră, vălăe,
petrii la hotare, sămănătoare, fundamente la cuptoare, cruci la morminte. — Primesc mai departe edificare și betonizare de poduri mai
mari și mai mici, conduceri de ape, vaduri, podimentare de teras, prevederea pe din jos a pereților cu table de mozaic, precum și
cu table de cement în diferite colori.

Vinderea în mare și mic a cementului de Portland și România.

Pentru pregătirea și calitatea celor aici înșirate primesc și oferese garanție.

La dorință servesc bucuros cu planuri și pleniminare de spese.

Lösch József

fabrică de mașini de agronomie

BÁCS-TOPOLYA

Recomandă

mașina de **HUNNIA** cu două sământat **HUNNIA** rânduri.*Fabricație unghurească!*

Poștiți și cereți inviațiuni asupra prețurilor.

NOU MOD DE VINDECARE!

Pentru vindecarea radicală

nervilor, morburilor sexuale, de piele și de sânge, dispoziții de slăbire, impotență în urma nenumăratelor succese recomandăm cu căldură institutul renumit de **hydro-elektrotherapie****DR. MITZGER TIVADAR**

Budapest, VI., Teréz-körút 44 (etagiul I).

Institutul, care e ne întrecut în felul său, e aranjat conform celor mai mari succese tehnice și igienice pe baza modului de vindecare epocal „Kathophorese”. Acest mod de tămăduire vindecă în cel mai scurt timp ori ce boală și asigură cea mai perfectă însănătoșare. În urma rezultatelor grabnice și sigure, solvirea onorariului pentru vindecare se face numai după însănătoșare. — La epistole răspund gratuit. — Sali de așteptare și de consultare separate, separate locuri de intrare și eșire.

UNSOARE DE PORC.

Unsoare de porc proaspătă de 1-a calitate, acasă pregătită	1.48
Slănină proaspătă, bună pentru unsoare, nesărată, cu sorie fără cap și pânțoce	1.36
" " nesărată, pentru unsoare, fără sorie	1.40
" " sărată, albă, grasă, fără cap și pânțoce	1.36
" " de jumătate groasă, fără cap și pânțoce.	1.36
Slănină afumată groasă, fără cap și pânțoce	1.48
" " pentru pâine în fâlii de 50 cm lung și 15 cm lat	1.48
Slănină, papricaș de dobrîțin, în fâlii subțire	1.60
" " " " " " " " " eu aiu	2.-
Cârnaț afumat din carna de porc, se poate mânca așa, în bucăți lungi	1.84
" " " " " " " " " pentru fier	1.84
" " " " " " " " " eu păreche	1.92
Șuncă afumată, fâlii și coastă fără slănină, uscată	1.60
Salamă de 1-a calitate, produs unghuresc	
Crinolin	1.30
Caș de șuncă, cârnaț vânătoresc etc.	1.80
Cârnaț cu hirean, părechi mici 10 fi., la 50 părechia	1.08
" " " mari 20 " " 50 "	1.16
Salfalade " bucată " " 8 " " 50 "	1.08

Liferează: **Balczár Lajos** *prăvălie de export de Nyiregyháza* — Telegram-adă: — Balczár hatós Nyiregyh.

Correspondență cât se poate în limba maghiară, ceau nemțescă.

Dela 1 Noiembrie **Prăvălie de geamantane,** am mutat în piața **ANDRÁSSY Nr. 22. pielărie de artă, șea și curele.**

LIFERANTUL ARMATEI COMUNE C. R.

Recomand în atențiunea binevoitoare a onorațiilor m cumpărători

cercetarea prăvăliei mele de geamantane, pielărie de artă, șea și curele

aranjată după modelul celor din capitală conform recepțiilor moderne

in Arad, piața **Andrássy 22.**

Magazin de tot felul de geamantane și pielărie de artă, hamuri pentru cai de rând și cai de călărit, instrumente pentru grajduri și pentru îngrijirea cailor, articole de călărit și sport. Toate cele necesare la o șea ofițerească sau domnească.

Comandele se efectuează pe lângă răspundere, prompt și prețuri ieftine.

Probati să vă convingeți!

Ori ce renovare ce se ține de această bransă se efectuește imediat pe lângă prețuri moderate.

Cu stimă:

Bérczi Pál, ARAD, piața ANDRÁSSY 22.

„GROOM”

Motoarele noastre cu benzin și locomobilele noastre triceratoare produc minuni.

Numai noi dăm garanță de 3 ani.

Dacă vii la Budapesta să privești stabilimentul nostru de mori cu lumină electrică. Motoare sugătoare, solviri în rate. Prețuri curente trimite gratuit:

Zamborszky és Társai

fabrică brevetată cu motor automat pentru tăiat de lemne b. t. BUDAPEST, V. Vicszínház-utca Nr. 3.

Oficina de dregere și magazinul cel mai vechiu de bicicletă și mașini de cusut.

Hammer Vilmos mechanist

Piața Szabadság nr. 7. ARAD Piața Szabadság nr. 7.

Asortiment bogat de

mașini de cusut **SINGER** și **MINERVA.**

Unicul magazin de

renumitele mașini de cusut

PF AFF.

Cel mai ieftin mijloc de cumpărare de articole pentru bicicletă și mașini de cusut.

MARE OFICINĂ DE DREGERE.

